

Teminat Kaydı İçeren Kambyo Senedinin Düzenleyeni Lehine Aval Veren Kişinin Teminat Senedi Defini İleri Sürüp Süremeyeceği Sorunu

The Question of Whether an Avalist in Favor of the Drawer of a Negotiable Instrument Bearing a Security Notation May Invoke the Defense of a Security Instrument

Burçak TATLI*

ÖZ

Aval, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 700 ila 702. maddelerinde düzenlenen, kambyo senetlerine ilişkin bir teminat kurumudur. Aval, kambyo senetleri üzerinde imzası bulunan kişiler lehine, aval veren tarafından kişisel teminat oluşturulmasını sağlamaktadır. Aval şerhi altında aval veren, senet borçlularından biri lehine teminat sağlarken; ayrıca kambyo taahhüdü altına girmektedir. Bu itibarla aval kurumu, bir yöneyle teminat, diğer yönüyle taahhüt özelliği taşımaktadır. Avalin bu durumu, kambyo senetlerinde ileri sürülebilecek defiler temelinde ehemmiyet kazanmaktadır. Zira aval veren, teminat altına aldığı borçla ilgili ancak şekli noksanlıklardan doğan senet metninden anlaşılan defileri ileri sürebilecektir. Şu halde, lehine aval verilen kişinin sahip olduğu isnat defileri, geçersizlik (hükümsüzlük) defileri veya şahsi defiler, avalist kişi tarafından ileri sürülemeyecektir. Bu kapsama, teminat senetlerinden doğan defiler de dâhildir. Çalışmada, senedin teminat senedi olması sebebiyle ileri sürülecek olan şahsi definin, avalist tarafından ileri sürülememesi üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kambyo Senedi, Aval, Aval Veren, Teminat Senedi, Şahsi Defi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, burcak.tatli@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4531-0147.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Burçak TATLI

E-posta/E-mail: burcak.tatli@hbv.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 27 .04. 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 15 .06. 2025

ABSTRACT

Aval is a guarantee transaction regulated under Articles 700 to 702 of the Turkish Commercial Code No. 6102. Aval provides a personal guarantee by the guarantor in favor of the persons whose signatures appear on negotiable instruments. By placing an aval endorsement, the guarantor provides a guarantee for one of the debtors on the instrument and, at the same time, undertakes a liability under the negotiable instrument. Therefore, the aval functions both as a guarantee and as a form of undertaking. This dual nature of aval becomes significant in the context of defenses that can be raised against claims based on negotiable instruments. The guarantor can only assert defenses based on formal deficiencies related to the invalidity of the debt guaranteed. Thus, the guarantor cannot raise attribution defenses, nullity (invalidity) defenses, or personal defenses that belong to the person for whom the aval was given. This also encompasses defences arising from instruments that include guarantee clauses. In this study, an evaluation will be made regarding the assertion of individual defenses arising from guarantee notes by the avalist.

Keywords: Negotiable Instrument, Aval, Avalist, Security Instrument, Individual Defense.

GİRİŞ

Aval¹, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun² (bundan sonra TTK) üçüncü kitabı olan Kıymetli Evrak kitabının Kambiyo Senetleri başlığını taşıyan dördüncü kısmında³, 700 ila 702. maddeler arasında düzenlenmiştir. Poliçenin avale ilişkin hükümleri, TTK m. 778/3 ve m. 818/1.g atıfları sebebiyle, bono ve çek için de uygulanmaktadır. Aval, aşağıda ayrıntılı şekilde belirtileceği gibi, kambiyo senedindeki bedelin, lehine aval verilen tarafından ödenmemesi halinde, bu riskin avalist tarafından üstlenileceğinin ortaya konduğu bir kişisel teminat müessesesidir. Bununla birlikte, kambiyo senetlerinin kendine has özellikleri sebebiyle aval, diğer kişisel teminatlardan çeşitli açılardan ayrılmaktadır⁴. Ayrıca avalistin imzasının kambiyo senedi üzerinde yer alması da benzer şekilde farklı hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Bu bağlamda, avalist hem kişisel teminat sağlayan bir garantör hem de kambiyo taahhüdü sorumlusudur. Bu sebeple, avalistin sahip olduğu defiler, diğer kambiyo borçlularına göre farklılık arz etmektedir. Zira

- 1 Aval kelimesinin etimolojik kökeni farklı şekillerde açıklanmıştır. Bir açıklamaya göre, aval, Arapça hwl kökünden gelen *h awāla*¹ (bir borcu başkasına devretme) kelimesinden türemiştir. Diğer açıklamaya göre, aval kelimesi, Latince'de 'güçlü olmak, sağlıklı olmak, değerli olmak' anlamlarına gelen 'valere' kökünden gelmektedir. Bkz. Ertan Demirkapı, *Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini* (Güncel Hukuk Yayınları 2005) 6; Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuk* (2. Baskı, Turhan Kitabevi 1997) 791. Ayrıca, 'aval' kelimesi, Cenevre Konvansiyonu'nun İngilizce ve Fransızca metinlerinde de aynı şekilde kullanılmış ve terminolojiye yerleşmiştir. Bu nedenle İngilizce çeviri yaparken 'aval/avalist' kelimeleri kullanılabilir.
- 2 Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6102, Kabul Tarihi: 13.01.2011, RG 14.02.2011/27846.
- 3 Kıta Avrupası'nda kambiyo senetlerinin yeknesak şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla, 1930 ve 1931 tarihleri arasında Lahey ve Cenevre'de konferanslar düzenlenmiş ve bunların sonunda Konvansiyonlar imzalanmıştır. Türk Hukukunda kambiyo senetleri düzenlemeleri Cenevre Konvansiyonlarından etkilenmiştir. Ayrıca ticari düzenlemelerin mehzı olan Alman ve İsviçre Hukuku düzenlemeleri Cenevre Konvansiyonlarına uygun şekilde kaleme alınmıştır. Bu temelde bu çalışmanın konusunu oluşturan TTK m. 702/2, tüm bu bahsi geçen hukuk metinlerinde benzer şekilde kaleme alınmıştır. Konvansiyon için bkz. The Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/09/9-03/bills-exchange-notes.html>. Ayrıca bkz. Mehaz Alman ve İsviçre düzenlemelerinde de aval, poliçe/bono kefaleti (Wechselbürgschaft) olarak düzenlenmiştir. Bkz. Wechselgesetz/WG § 30; Obligationenrecht/OR Art. 1020/1.
- 4 Aval ile diğer kişisel teminatlar arasındaki ilişki açısından bkz. Jale Güral, 'Kefalet Akdi ile Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler' (1951) 8(3-4) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 435, 478; Nihal Koşer, 'Aval ve Avalin Diğer Kişisel Teminat Sağlayan Sözleşmelerle İlişkisi' (2016) 1(2) Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 252, 261.

avalist, aynı zamanda lehine aval verilen kişinin imzasıyla şekli olarak bağlıdır. Başka bir ifadeyle, avalist hem kendi taahhüdüne ilişkin defileri hem de lehine aval verdiği kişinin taahhüdüne bağlı olan ve şeklen ortaya çıkan defileri ileri sürebilmektedir. Yani, kanun koyucu, lehine aval verilen kişinin taahhüdüne bağlı olarak avalist tarafından ileri sürülecek defileri sınırlandırmıştır. TTK m. 702/2'ye göre, teminat altına alınan borç, şekle ait bir noksandan dolayı batıl olmuş ise avalist tarafından ileri sürülebilecektir. Dolayısıyla, lehine aval verilen nezdinde ortaya çıkan isnat defileri, geçersizlik (hükümsüzlük) defileri ve şahsi defiler, avalist tarafından savunma aracı olarak kullanılamayacaktır. Bu sınırlandırmaya şahsi defiler arasında yer alan teminat kaydı içeren kambyo senetleri (teminat senetleri) de dâhildir.

Teminat senetleri, kambyo senedi taraflarının (düzenleyen ve lehtar), senedin oluşmasına neden olan hukuki ilişkiden doğan karşı edimin (bu edim para borcu dışında bir edim olabilir veya sonradan ortaya çıkacak bir borç olabilir) ifa edilmemesi riskini teminat altına almak amacıyla oluşturdukları senetlerdir⁵. Bu itibarla teminat senetleri, teminat amacı taşıyan – üzerine düşülen kayıtlar elverdiği ölçüde – geçerli birer kambyo senedi olarak düzenlenmektedir. Soyut (mücerret) teminat kaydı içeren kambyo senetlerinde, teminat senedi iddiası, şahsi defi niteliğine sahiptir. Bu nedenle ancak ilgili borçlu tarafından, teminat senedinin karşı tarafı olan ilgili alacalıya karşı ileri sürülebilir. Üçüncü kişi hamil, bilerek borçlunun zararına hareket etmişse, borçlu, teminat senedi defini yeni hamile karşı da ileri sürebilir. Bununla birlikte, düzenleyen lehine aval veren kişi, senedin teminat senedi olduğunu ne lehtara karşı ne de üçüncü kişi hamile karşı ileri sürebilecektir. Ancak bu durum, kimi hallerde, hakkaniyete uygun olmayan sonuçların doğmasına neden olabilir. Örneğin, tek ortaklı limited şirkette, ortağın, münferit imza yetkisine sahip müdür olarak, soyut teminat kaydı içeren bir bono düzenleyip çift imzayla senedi tedavüle soktuğunu; böylece senet üzerinde hem düzenleyen hem de avalist olarak imzasının yer aldığını düşünelim. Senet lehtar tarafından ciro edilir ise avalistin, senedin teminat senedi olduğu defini ileri süremeyecek olması, incelemeye değer bir hukuk problemi olarak karşımıza çıkacaktır. Bu temelde, çalışmamızda, teminat senetleri kapsamında ortaya çıkan defilerin, düzenleyen lehine aval veren kişi tarafından ileri sürülüp sürülemeyeceği yeniden gözden geçirilecektir.

Makalemizde öncelikle, avalin tanımı, hukuki niteliği ve avalistin aval taahhüdünden doğan sorumluluk ve hakları üzerinde durulacak; sonrasında avalistin kambyo senetlerine ilişkin ileri sürebileceği defiler incelenecektir. Söz konusu inceleme, lehine aval verilen kişiden bağımsız olarak avalistin kendi imzası ve taahhüdü neticesinde ortaya çıkabilecek defiler ve lehine aval verilenin taahhüdüne bağlı olarak ileri sürülebilecek defiler olmak üzere ikiye ayrılarak yapılacaktır. Makalenin son kısmında ise teminat senetlerinin hukuki durumu ve teminat kayıtlarının kimler tarafından defi olarak ileri sürülebileceği tartışılacaktır. Özellikle son kısımda, ortaya çıkabilecek hukuki uyumsuzluklar, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, E. 2022/7462 K. 2023/789 sayılı kararından esinlenerek oluşturulmuş somut örneklerle incelenecektir. Bu temelde, teminat senetlerinin şahsi defi olarak ileri sürülmesinden dolayı aval verenin bu defiyi kullanamayacak olmasının hakkaniyete uygun olup olmadığı üzerinde durulacaktır.

5 Ahmet Türk, 'Kambyo Senedi Borçlusu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler' (2005) 7(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 329; Merve Sarıkaya, *Kambyo Senetlerinde Teminat Kaydı* (Vedat Kitapçılık 2018) 9, 28.

I. AVALİN TANIMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, AVAL VERENİN SORUMLULUĞU

A. AVALİN TANIMI

Aval, düzenleme altına alındığı TTK hükümlerinde, doğrudan tanımlanmamakla birlikte; Kanun'un 700. maddesinde, polişe bedelinin ödenmesinin tamamen veya kısmen, aval suretiyle, teminat altına alınabileceği ifade edilmiştir⁶. Bu düzenlemeden yola çıkılarak öğretide aval, senet metni üzerindeki borcu tekeffül etmesinden dolayı, Türk Borçlar Kanunu'nda⁷ (bundan sonra TBK) düzenlenen kefalet sözleşmesine benzetilmiştir⁸. Ayrıca aval, “*polişe borcunun temin edilmesi*”⁹ ve “*kambiyo senedi nedeniyle sorumluluk taşıyan kişiler lehine verilen bir tür kefalet*”¹⁰ olarak tanımlanmıştır¹¹.

Yapılan tanımların bir kısmı aval, kefalet ilişkisine (aval vereni/avalisti kefile) benzeterek veya bu iki kurumu ilişkilendirerek açıklamakta ve tanımlamaktadır. Aval, kambiyo senetlerinden doğan borcun kişisel teminat altına alınmasını sağlayan bir kurumdur¹²; fakat kefaletten farklıdır¹³. Zira aval,

- 6 Aval, senet metni üzerinde imzası bulunan bir kimse veya senette imzası bulunmayan üçüncü kişi tarafından verilebilir (TTK m. 700/2). Aval kaydı senet metni üzerine veya senede ek olan alonj üzerine yazılabilir (TTK m. 701/1). İmza ile birlikte kimin lehine aval verildiği yazılabilir. Senette avalin kim lehine verildiği belirtilmemişse aval düzenleyen lehine verilmiştir (TTK m. 701/4). ‘Aval içindir’, ‘teminatı’ gibi ifadelerin altına atılan imzanın aval vermek amacıyla atıldığı konusunda bir şüphe söz konusu değildir; bir açıklama yapılmaksızın senedin ön yüzüne atılan imza aval şerhi sayılır (TTK m. 701/2,3).
- 7 Türk Borçlar Kanunu, Kanun Numarası: 6098, Kabul Tarihi: 11.01.2011, RG 04.02.2011/27836.
- 8 Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (27. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 161.
- 9 Naci Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı, Gazi Üniversitesi Matbaası 1987) 245; Halil Arslanlı, *Ticari Senetler* (3. Baskı, Üniversite Kitabevi 1954) 96; Ekrem Edgü, *Ticaret Hukuku III Kıymetli Evrak* (Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi 1965) 101; Fahiman Tekil, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Fatih Gençlik Vakfı Matbaası 1980) 149.
- 10 Ernst Hırş, *Ticaret Hukuku Dersleri* (3. Baskı, Hak Kitabevi 1948) 498; Yaşar Karayalçın, *Ticaret Hukuku Dersleri II Ticari Senetler* (3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1964) 166; Oğuz İmregün, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Filiz Kitabevi 2007) 79; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021) 167; Hasan Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları* (10. Baskı, Adalet Yayınları 2023) 203; Ali Bozer ve Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku* (11. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2024) 178; Mehmet Bahtiyar, Nihat Taşdelen, Levent Biçer ve Esra Hamacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Beta Yayınları 2022) 102; Ahmet Battal, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Gazi Kitabevi, 2005) 122; Martin Stranz, *Wechselgesets Kommentar* (Walter de Gruyter 1952) 194.
- 11 Bu tanımlardan başka aval, “*senetteki bedelin vadesinde borçlusu tarafından ödenmemesi halinde aval verenin bu miktarı tediye mecbur tutulduğu bir taahhüt ve kefalet şekli*” olarak tanımlanmıştır. Bkz. Turgut Sengir, *Aval Hukuku* (Banka ve Ticaret Araştırma Enstitüsü 1967) 6.
- 12 Kınacıoğlu (n 9) 245; Pulaşlı (n 10) 203; Abuzer Kendigelen ve İsmail Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku* (8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024) 483; Rizzi Marco Athos, ‘Art. 1023’ iç Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz ve Roland Fankhauser (edr) *Präjudizienbuch OR – Die Rechtsprechung des Bundesgerichts (1875-2020)* (Schulthess Juristische Medien AG 2021) 2988, 2989.
- 13 Aval ile kefalet arasındaki farklar kısaca birkaç maddede özetlenebilir: i. Aval şerhi senet veya senedin eki olan alonj üzerine yazılmalıdır. Kefalet sözleşmesi ise asıl sözleşmeden bağımsız ayrı bir kâğıt üzerine yazılabilir. ii. Aval taahhüdünün geçersiz olması, asıl borcun şeklen geçersiz olmasına bağlıdır. Aval ile temin ettiği borç arasında maddi bir bağılılık söz konusu değildir. Kefalet ise feri bir borç doğurur. Başka bir ifadeyle, asıl borcun geçersizliği kefil de borcundan kurtarır. iii. Avalist diğer borçlularla müteselsil olarak sorumlu hale gelir; kefil ise ticari borç ise müteselsil sorumlu olurken, adi borçlarda (adi kefalet) teselsül ilişkiye tabi değildir. iv. Avalist, lehine aval verdiği kişiye ait kişisel defileri ileri süremezken; kefil, teminat verdiği kişinin sahip olduğu defileri ileri sürebilir. Hatta ileri sürmek zorundadır (TBK m. 591/1). v. Kambiyo senedinden doğan borcu ifa ettiği takdirde, avalist, lehine aval verdiği kişiye ve ona sorumlu olanlara karşı müracaat hakkı kazanır. Kefil ise borcu ifa etmesi halinde yerine ödeme yaptığı kişinin haklarına halef olur. Aval ile kefalet sözleşmesinin karşılaştırılması ile ilgili olarak bkz. Karayalçın (n 10) 172; Öztan, (1997) (n 1)

kambyo senetlerinin kendisine has özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiştir¹⁴. İlgili hükümler göz önünde bulundurularak avalin, şahsi, müteselsil ve mücerret bir teminat sunduğu söylenebilir¹⁵. Özetle¹⁶, aval, kambyo senetlerinin ödenmesinin, kıymetli evrak hükümlerine bağlı olarak temin edilmesidir¹⁷.

B. AVALİN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. Avalin Sözleşme Niteliği

Avalin hukuki niteliğinin tespiti, özellikle çalışmamız temelinde, aval verenin ileri sürebileceği defilerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Kambyo senetlerinde hakkın doğumunu açıklamak için oluşturulmuş teoriler, avalde hakkın doğumu için de işlevsellik taşımaktadır¹⁸. Dolayısıyla söz konusu teorilere paralel olarak, avalin hukuki niteliği konusunda da tek taraflı hukuki işlem teorisi, sözleşme teorisi ve hukuki görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisi

792-294; Edgü (n 9) 103, 104; Hayri Domaniç, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt:IV* (Vedat Kitapçılık 2011) 218, 223; Öztan (n 8) 162, 163; Güral (n 4) 435, 478; Pulaşlı (n 10) 204, 206; Hamit Dünder, 'Yargıtay Kararları Işığında Aval ve Kefaletin Hukuki Niteliği ve Farklı Yönleri' iç Osman Gürzumar, Haluk Pekcanitez, Süha Tanrıver, Muhammet Özkes, Murat Atalı, Tuğrul Katoğlu, Ece Göztepe, Çağlar Manavgat ve Emel Hanağası (edr) *Haluk Konuralp Anısına Armağan* (Yetkin Yayınları 2009) 345, 404; Çelebi Can, 'Türk Borçlar Kanunu'nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?' (2017) 21(3) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 48, 50; Athos (n 12) 2988, 2989.

Kambyo senetleri üzerinde geçen 'kefil', 'kefilimdir', 'müteselsil kefil' gibi kayıtlar, Yargıtay tarafından aval olarak değerlendirilmektedir. Yargıtay 12 HD, E 2016/31366 K 2016/25784 20.12.2016; Yargıtay 12 HD, 2013/22062 K 2013/30900 01.10.2013. Ayrıca bkz. İrem Toros, *Teori ve Uygulamada Aval* (Seçkin Yayınları 2019) 23, 41.

14 Kambyo senetlerinden doğan borcun aval ile teminat alınması dışında, söz konusu borca ilişkin olarak kefalet, garanti sözleşmesi gibi başkaca teminat sözleşmeleri yapılabilir. Bu halde Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 484.

15 Kınacıoğlu (n 9) 248, 251; Demirkapı (n 1) 11.

16 Demirkapı (n 1) 11.

17 Aval veren tarafından sunulan bu teminat sayesinde, senedin tedavül kuvveti artmaktadır. Bkz. Öztan (n 8) 161, 162; Bozer ve Göle (n 10) 178; Raziye Aksu Özkan, *Aval Kurumu* (2. Baskı, Seçkin Yayınları 2019) 21; Athos (n 12) 2988, 2989; Ebru Tüzemen Atik, 'Bonoda Lehtarın Düzenleyen Lehine Aval Verip Veremeyeceği Hususunda Bir Değerlendirme' (2020) 6(2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 317. Aksi yönde bkz. Arslanlı (n 9) 96; Kübra Yıldız, 'Kambyo Hukukuna Özgü Bir Kişisel Güvence Türü: Aval' (2018) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 17(2) 485.

18 Kambyo senetlerinde hakkın doğumuna ilişkin teoriler, kreasyon teorisi, sözleşme (akit) teorisi ve en çok destek gören hukuki görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisidir. Kreasyon teorisi, kambyo senedinden doğan taahhüdü tek taraflı irade beyanı olarak açıklamaktadır. Dolayısıyla kambyo senedinin keşide edilmesiyle hak doğmaktadır. Sözleşme (akit) teorisine göre ise hak, senedin ilk alıcısına teslim edilmesiyle yani tedavül/kambyo/ dolaşım sözleşmesinin varlığı ile doğmaktadır. Kambyo senetlerinde hakkın doğumuna ilişkin en çok rağbet gören hukuki görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisine göre ise tedavül sözleşmesi ile hak doğmaktadır; fakat buna ek olarak, senedin oluşturulup tedavüle sokulması, iyniyetli üçüncü kişi nezdinde bir güven oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu güven korunmalıdır. Kambyo taahhüdünün doğumuna ilişkin teoriler açısından bkz. Öztan, (1997) (n 1) 102, 112; Arslanlı (n 9) 31, 34; Öztan (n 8) 22, 28; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve Füsün Nomer Ertan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (14. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021) 93, 107; Pulaşlı (n 10) 45, 47; Kendigelen ve Kırca (n 12) 79, 86; Hayri Bozgeyik, 'Kıymetli Evrakta Hakkın Doğuşu ve Borçlunun Defileri' iç Murat Yusuf Akın ve Oğuz Caner (edr) *Prof. Dr. Fahman Tekil'in Anısına Armağan* (Beta Yayınları 2003) 483, 489; Lerzan Yılmaz, *Kambyo Senetlerinde Defiler* (2. Baskı, Aristo Yayınevi 2017) 88, 103; Şaban Kayıhan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 39, 43. Hukuki görüşün konusunda ayrıca bkz. Hüseyin Ülgen, *Hukuki Görünüş Nazariyesi* (Ankara 1970'den Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık 2005) 35, 71.

ortaya atılmıştır. Tek taraflı hukuki işlem teorisi görüşünü destekleyen yazarlara göre, aval verenin senet üzerine imzasını kaydetmesi yeterlidir¹⁹. Bu imza sayesinde kambiyo teminatı ve taahhüdü sağlanmış olacaktır. Söz konusu iradenin başka bir kimse tarafından kabul edilmesi veya senedin tedavüle sokulması gerekli değildir. Senedin düzenleyen veya hamile geri verilmesi, sadece avalin (hukuki işlemin) etkinlik unsurudur²⁰; avalin kurulması üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, senedin tedavüle sokulması, avalin sonuçlarını doğurması açısından önemlidir; fakat kurulması üzerinde bir etkisi yoktur²¹. Hatta aval şerhi düşülürken, aval verenin, senedin zilyedi olmak zorunda olmadığı (senet hamilin elindeyken de imza atılabileceği) dahi ileri sürülmüştür²².

Bizim de katıldığımız sözleşme teorisi görüşünü benimseyen yazarlara göre²³, avalin hukuken doğması için aval verenin iradesini senet üzerine kaydetmesi yanında, senedin (tedavül/kambiyo/ dolaşım sözleşmesi gereği) tedavüle sokulması gerekmektedir^{24,25}. Böylece aval, şekle bağlı, teminat amaçlı ve tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak varlık kazanır²⁶. Hukuki görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisi gereği tedavül sözleşmesi aşamasında bir sorun olsa dahi senet üzerindeki aval verenin imzası, senedin sorunsuz bir şekilde tedavüle çıktığı konusunda bir görünüş ve güven yaratarak iyi niyetli üçüncü kişilerin korunmasını sağlayacaktır²⁷.

- 19 Bozer ve Göle (n 10) 182; İsmail Kayar, *Kıymetli Evrak Hukuku* (6. Baskı, Seçkin Yayınları 2013) 96; Aksu Özkan (n 17) 81, 86; Ayşegül Sezgin Huysal, "TBK Madde 603'ün Avalle Uygulanabilirliği" (2017) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 4(2) 184; Yıldız (n 17) 490; Firdevs Arslan, 'Kambiyo Senetlerinde Aval' (2020) İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 6(1) 106; Kayıhan (n 18) 132; Mertol Can, *Kıymetli Evrak Hukuku* (4. Baskı, İmaj Yayıncılık 2019) 104.
- 20 Hukuki işlemin etkinlik unsuru, o işlemin kurucu unsuru olmamakla birlikte hukuki sonuçlarını doğurması için aranan unsurdur. Örneğin, vasiyetnamenin sonuçlarını doğurması için o vasiyetnameyi yazan kişinin vefat etmesi gerekir. İşte vefatın gerçekleşmesi hukuki işlemin etkinlik unsuru olarak değerlendirilmektedir. Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (29. Baskı, Legem Yayınevi 2024) N. 337, 339; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Birinci Cilt* (6. Baskı, Filiz Kitabevi 2014) 92, 93. Avalin sonuçlarını doğurabilmesi için senedin teslim edilmesinin etkinlik unsuru olarak açıklanması sadece teorik bir tartışmadır. Zira senet teslim edilmeden – tedavüle çıkmadığı için – aval verenin ne teminat ne taahhüde ilişkin hukuki sorumluluğu doğmuş olacaktır. Bu bağlamda, avalin tek taraflı hukuki işlem olduğu kabul edilse bile sonuçlarını doğurabilmesi için, söz konusu iradenin ilgisine varması gerekmektedir. Yani, her halükarda senedin tedavüle sokulması icap etmektedir.
- 21 Aksu Özkan (n 17) 81, 86.
- 22 İbid (n 17) 81, 86.
- 23 Öztan (n 8) 164, 165; Güral (n 4) 443; Pulaşlı (n 10) 203; Kendigelen ve Kırca (n 12) 96; Demirkapı (n 1) 125; Esra Civelek Acar, 'Kambiyo Senetlerinde Aval' (2021) 18(2) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1303; Çelebi Can (n 13) 46; Koşer (n 4) 246; Ahmet Batuhan Oyal, 'Avalistin Hamile Karşı Savunma İmkânları ve Lehine Aval Verilen Kişinin Savunma İmkânlarından Yararlanıp Yararlanamayacağı Sorunu' (2023) 13(1) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 676.
- 24 Güvene dayalı sözleşme teorisi gereği, aval şerhinin senet üzerine kaydedilmesinden sonra senedin ilgisine (düzenleyen/ lehtar/hamil) geri verilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, avale ilişkin sözleşme teorisi, senedi elinde bulunduran lehtarın/hamilin, düzenleyen lehine aval vermesi halinde, hamilin kendi kendisiyle sözleşme yapması durumunu oluşturacağı belirtilerek eleştirilmiştir. Bkz. Aksu Özkan (n 17) 82. Ancak hamilin aval şerhinin, hukuki sonuçlarını senedin ciro edilmesi ve yeni hamile verilmesiyle doğuracağı ileri sürülerek bu eleştirinin yersiz olduğu beyan edilmiştir. Bkz. Oyal (n 13) 676, 677.
- 25 Kınacıoğlu (n 9) 106; Koşer (n 4) 246, 247.
- 26 Civelek Acar (n 23) 1304.
- 27 Kendigelen ve Kırca (n 12) 96.

2. Avalin Kambyo Taahhüdü İçeren Kişisel Teminat Olması

Aval, kambyo senedinde yer alan bedelinin kısmen veya tamamen ödenmesini teminat altına alan bir kayıttır (TTK m. 700/1); ancak kanun koyucu tarafından hükmedilen özellikler nedeniyle aval şerhi, aynı zamanda, aval verenin kambyo sorumluluğu altına girmesine de neden olmaktadır (TTK m. 702/1). Aval verenin hem bir garantör olması hem de TTK m.702/1 gereği kambyo taahhüdü altına girmesi²⁸, aval verenin sorumluluğunun niteliği konusunda tartışmaların doğmasına neden olmuştur. Aval veren ile lehine aval verilen arasında kurulan teminat ilişkisinden oluşan bağın, şekli bakımdan ferî; maddi bakımdan ise bağımsız bir sorumluluk oluşturduğu ileri sürülmektedir²⁹. Buna karşılık, avalin teminat fonksiyonunun unutulmaması gerektiği öğretide vurgulanmıştır³⁰.

C. AVAL VERENİN SORUMLULUĞU VE AVAL VERENE ÖDEME İÇİN BAŞVURULMASI

TTK'nın 702. maddesinin birinci fıkrasına göre, avalist, kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumlu olur. Hüküm gereği, bonoda düzenleyen lehine aval verilmişse avalist, asıl borçlu gibi (onun şartlarına uygun olarak); lehtar veya ciranta lehine aval vermişse başvuru borçlusu gibi (onun şartlarına uygun olarak) sorumlu olacaktır. Ancak konu öğretide tartışmalıdır³¹. Kanaatimize göre aval verenin durumu kendine has düzenleme ve özelliklere göre tayin edilmelidir. Aval veren bonoda düzenleyen lehine aval vermişse, asıl borçlu gibi ve asıl borçlunun şartlarına bağlı kalınarak sorumlu olmalıdır. Fakat aval verenin borcu ödemesi kambyo senedini ve bu senetten doğan kambyo borcunu ortadan kaldırmayacaktır³². Zira avalist, lehine ödeme yaptığı borçluya karşı başvuru hakkını korumaktadır (TTK m. 702/2). Tam bu noktada avalist asıl borçlu gibi sorumlu ancak başvuru borçlusu gibi hak sahibi olacaktır^{33,34}.

Avaliste müracaat edilebilmesi için ise lehine aval verilen kişiye müracaat şartlarının sağlanması gerekmektedir³⁵. Müracaat şartları sağlanmışsa, hamil, lehine aval verilene gitmeden doğrudan

28 Kuhn Hans, 'Art. 1022' iç Vito Roberto ve Hans Rudolf Trüeb (edr) *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht* (4. Auflage, Schulthess Verlag 2024) 1036, 1038.

29 Demirkapı (n 1) 119, 120; Öztan (n 8) 162; Kendigelen ve Kırca (n 12) 239; Bahtiyar, Taşdelen, Biçer ve Hamacioğlu (n 10) 106, 107; Wolfgang Hefermehl ve Adolf Baumbach, *Wechselgesetz und Scheckgesetz* (22. Auflage, Verlag C.H.Beck 2000) 298.

30 Ayşe Boztosun, 'Avalde Def'iler' (2007) 2(11) Terazi Hukuk Dergisi 66.

31 Konuya ilişkin tartışmalar açısından bkz. Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 191, 196; Demirkapı (n 1) 154, 156; Poroy ve Tekinalp (n 10) 222; Bozer ve Göle (n 10) 179; Oyal (n 13) 678, 679; Heferöehl ve Baumbach (n) 307; Athos (n 12) 2990, 2992; Hans (n 28) 1036, 1038; Bernhard Stehle ve Sebastian Reichle 'Art. 1022' iç Peter Gauch ve Hubert Stöckli (edr) *Präjudizienbuch OR* (Schulthess Verlag 2021) 1676, 1678.

32 Kendigelen ve Kırca (n 12) 240, 241.

33 Kendigelen ve Kırca (n 12) 257.

34 Öğretide karşıt görüş olarak, avalistin, lehine aval verdiği kişi önem arz etmeksizin her daim başvuru borçlusu olduğu ve başvuru borçlusunun koşullarına uygun şekilde sorumlu olacağı ileri sürülmüştür. Bkz. Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 191, 196; Demirkapı (n 1) 171; Aksu Özkan (n 17) 132.

35 Öztan, (1997) (n 1) 809; Poroy ve Tekinalp (n 10) 222; Bahtiyar, Taşdelen, Biçer ve Hamacioğlu (n 10) 106; Aksu Özkan (n 17) 129, 131; Mustafa Yasan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2021) 110; Athos (n 12) 2990, 2992; Hans (n 28) 1036, 1038.

avaliste başvurabilir. Bununla birlikte, müracaat şartlarının sağlanmamasından dolayı lehine aval verilen kişiye başvurulamıyorsa avaliste de başvurulamayacaktır³⁶.

Bonoda düzenleyen lehine aval verildiyse, vadenin gelmesi avalistin sorumluluğunun doğması için yeterlidir. Öztan'a göre, avalist, lehine aval verdiği kişi hangi şartlarda sorumlu tutuluyor ise aynı şartlarda borcu ödemekle mükellef hale gelir³⁷. Yani lehine aval verilenle avalistin sorumluluklarının şartı aynıdır. Öztan'ın görüşüyle aynı doğrultuda olan Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin E. 2006/8036, K. 2006/8940 sayılı kararına göre, *“Alacaklının, bonoyu tanzim edene (keşideciye), onun lehine aval verene ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için, bononun vadesinin gelmesi gerekli ve yeterlidir. Bundan başka, yetkili hamilin ödememe protestosu çekmiş olmasına ve bu protestoyu bono ile birlikte ihtiyati haciz talebine eklemesine gerek yoktur. Çünkü, yetkili hamil bu kişilere karşı doğrudan doğruya talep hakkına sahiptir. Ancak, alacaklının bononun cirantalarına, bunlar lehine aval verenlere ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için, ödememe protestosu çekmiş olması ve bu protestoyu ihtiyati haciz talebine eklemesi şarttır. Aksi halde, cirantalara başvuru imkanı bulunmamaktadır.”*³⁸ Bizim katıldığımız görüş bu yönde olmakla birlikte, düzenleyen lehine aval verilmesi halinde, düzenleyene başvurmadan ve ödememe protestosu çektilmeden avaliste başvurulup başvurulamayacağı öğretide tartışmalıdır.

Aksi görüşü savunan Demirkapı'ya göre³⁹, *“Aval veren kimin lehine aval vermiş olursa olsun bir müracaat sorumlusudur ve kendisine müracaat edilebilmesi için diğer müracaat sorumlularına karşı yerine getirilmesi gereken hususların aynen yerine getirilmesi gerekir.”* Ülgen⁴⁰, görüşünü şu cümlelerle ortaya koymuştur, *“...avalist bir başvurma borçlusudur; böyle olunca da avaliste başvurabilmek için başvurma hakkının doğmuş olması gerekir. Bir başka anlatımla, hamilin düzenleyenden ödeme talep etmesi, ödememe halinde protesto çekerek başvurma hakkını kullanması ve bundan sonra avaliste gitmesi gerekir. ... Ayrıca belirtelim: TTK 722'de protestodan muafiyet kaydını koyabilecek kimseler arasında avalist de anıldığına göre ... avaliste başvurulabilmesi için kural olarak protesto çekilmesi, ... gerekir.”* Benzer şekilde Aksu Özkan da aval verenin her koşulda müracaat borçlusu gibi sorumlu olduğunu; bu nedenle avaliste başvurulması için ödememe protestosunun çekilmesi gerektiğini ileri sürmüştür⁴¹.

Düzenleyen lehine aval verildiğinde, avaliste, doğrudan başvurulmamasının, düzenleyen lehine aval vermenin önemini azaltacağı kanaatindeyiz. Bu halde avalistin, başvuru borçlusu olarak nitelendirilmesi, alacaklıya güven vermekten ziyade, düzenleyenin ödeme kabiliyeti konusunda şüphe duymasına neden olacaktır⁴². Düşüncemize göre, aval kaydının, başvuru borçlularının sayısının artmasına neden olması, hamil açısından önem arz etmeyecektir.

36 Öztan (n 8) 166.

37 Öztan (1997) (n 1) 808-810. Benzer yönde bkz. Kınacıoğlu (n 9) 209.

38 Benzer yönde kararlar için bkz. Yargıtay 11 HD, E 2009/14610 K 2010/122 11.01.2010; E 2010/6069 K 2010/5662 20.05.2010.

39 Demirkapı (n 1) 171. Benzer yönde bkz. Aksu Özkan (n 17) 129, 135.

40 Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 191, 196.

41 Aksu Özkan (n 17) 129, 135.

42 Arslanlı (n 9) 96; Yıldız (n 17) 485.

Aval, düzenleyen dışında senette imzası bulunan lehtar veya cirantalar lehine verilmişse, avalist de artık başvuru borçlusuna gibi sorumlu olacağından, başvuru borçlusuna başvurulabilmesi için aranan koşullar avaliste başvuru için de aranmalıdır⁴³. Ödeme için asıl borçluya ibraz ve ödememe protestosunun çekilmesi gibi şartların gerçekleşmesi halinde hamil, müracaat borçlusuna olan avaliste başvurup senet borcunun ödenmesini talep edebilir. Senet borcunu ifa eden avalist, TTK m. 702/3 gereği, lehine aval verdiği kişi ile ona karşı sorumlu olan diğer senet borçlularına karşı kambyo senedinden doğan hakları iktisap eder (TTK m. 702/3)⁴⁴.

Avalist, senedin ödenmesi için kendisine başvurulduğunda hamile karşı varsa sahip olduğu defileri ileri sürebilir.

II. AVAL VEREN TARAFINDAN İLERİ SÜRÜLEBİLECEK DEFİLER

Yukarıda ifade edildiği gibi, avalistin senette yer alan imzası, lehine aval verdiği kambyo borçlusuna sağladığı bir kişisel teminat; ayrıca, kendi adına bağımsız bir kambyo taahhüdü doğurmaktadır. Avalin ortaya çıkardığı bu iki boyutlu hukuki durum nedeniyle, avalistin hem kendi bağımsız taahhüdünden kaynaklanan kambyo senetlerine ilişkin defileri hem de sağladığı teminattan dolayı lehine aval verilenin taahhüdüne bağlı olarak ortaya çıkan defileri ileri sürebilmesi söz konusudur. Bu gerekçeyle, aval veren tarafından ileri sürülebilecek defiler iki grupta incelenebilir: (i.) Aval verenin kendi taahhüdüne bağlı olarak ileri sürülebilecek defiler ve (ii.) aval verilenin taahhüdüne bağlı olarak ortaya çıkan defiler.

A. AVAL VERENİN KENDİ TAAHHÜDÜNE BAĞLI OLARAK İLERİ SÜRÜLEBİLECEĞİ DEFİLER

Borçlunun, kendisine başvuruda bulunan ve borcun ifasını talep eden alacaklıya karşı ileri sürebileceği bir takım savunma araçları bulunmaktadır. Kambyo senetleri açısından bu savunma araçları defi olarak düzenlenmektedir (TTK m. 659; m. 687; 825)⁴⁵. Kambyo senetlerinin, özellikle bono ve çekin, ticari hayattaki kullanım yoğunluğu ve önemi göz önünde bulundurularak, bunlara ilişkin defiler

43 Athos (n 12) 2990, 2992; BGE 124 III 112 E. 3.

44 Aval veren, senet borcunu ödeyerek, lehine aval verdiği kişinin haklarını iktisap etmemektedir; yani, halefiyet söz konusu değildir. Avalist, söz konusu hakları, kanun gereği kazanmaktadır. Hırş (n 10) 498; Öztan (n 8) 167; Pulaşlı (n 10) 217; Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 191, 196; Bozer ve Göle (n 10) 179; Battal (n 10) 123; Stranz (n 10) 194; Athos (n 12) 2990, 2992.

Kambyo senetlerinde yer alan yetki kaydının avaliste etkisi konusunda bkz. Ebru Tüzemen Atik, 'Kambyo Senetlerinde Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalar Etkisi' (2021) 25(2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 38, 39.

45 Kambyo senetlerinde defiler, borçluların sahip oldukları savunma araçlarından olan itiraz ve defileri kapsar nitelikte geniş şekilde değerlendirilmelidir. İtiraz, alacak hakkının doğmadığını veya sona erdiğini gösteren olguların ileri sürülmesi; defi, borçlunun borcunu yerine getirmemesinin veya ertelemesinin sebeplerinin ileri sürülmesidir. Bkz. Öztan (n 8) 45; Mehmet Helvacı, 'Kambyo Senetlerinde Def'iler' iç Ömer Teoman, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya ve Füsün Nomer Ertan (edr), *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan*, (Vedat Kitapçılık 2007) 652, 653; Kendigelen ve Kırca (n 12) 87; Kınacıoğlu (n 9) 189, 190; Ersin Çamoğlu, 'Kambyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)' (2019) 35(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 6; Kayıhan (n 18) 61, 62.

düzenlenirken, kambiyo senetlerinin güven ve tedavül kabiliyeti ile senette imzası bulunanların sahip olmadıkları borçları ödeme külfeti arasında bir denge oluşturulmaya çalışılmıştır⁴⁶.

TTK'nın kıymetli evrak kitabında yer alan düzenlemelere göre, borçlu, kambiyo senedinden doğan alacağa karşı, ancak senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan defilerle, alacaklı her kim ise ona karşı şahsen sahip olduğu defileri ileri sürebilir⁴⁷. TTK hükümlerinin lafzı dikkate alındığında, borçlu tarafından ileri sürülebilecek kambiyo senetlerine ilişkin defiler, i. senet metninden anlaşılan defiler, ii. senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin defiler (isnat defileri ve geçersizlik/hükümsüzlük defileri) ve iii. şahsi defiler olmak üzere üç grupta incelenebilir. Aval veren, sunduğu

46 Etkilerine göre defiler genel itibarıyla mutlak defiler ne nispi defiler olarak iki gruba ayrılabilir. Mutlak defiler herkese karşı ileri sürülebilen defilerken; nispi defiler bazı senet hamillerine karşı ileri sürülebilir. Örneğin, senet metninden anlaşılan defiler mutlak etkili defilerdir. Bununla birlikte, isnat ve geçersizlik/hükümsüzlük defileri veya şahsi defileri ise kural olarak nispi defilerdir. Nispi defiler, iyiniyetli üçüncü kişiyi korumak için sınırlı şekilde ileri sürülmektedir. Ancak somut olayın koşullarına göre nispi defilerin etkisi bir takım istisnalarla genişleyebilir. Bunlar, kötü niyetli veya ağır kusurlu şekilde senedi iktisap eden veya bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olan kişiye karşı ileri sürülebilir. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 90; Öztan (n 8) 45, 46; Helvacı (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 66, 69; Helvacı 'Kambiyo Senetlerinde Def'iler' (n 38) 661, 663; Mehmet Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku* (16. Baskı, Beta Yayın 2018) 30.

47 Kambiyo senetlerinde defiler öğretide farklı şekillerde sınıflandırılarak incelenmiştir. Domaniç defileri nevilere göre maksat kriterine göre ve menş kriterine göre ikiye ayırmıştır. Maksat kriterine göre defiler, borcun ifasından kaçınmaya derecelendirerek işlenmiştir. Menş kriterine göre defiler ise senetten anlaşılan defiler, senedin hükümsüzlüğünü gerektiren defiler ve şahsi defiler olarak üçe ayrılmıştır. Bkz. Domaniç (n 13) 150, 155. Kınacıoğlu defileri altı gruba ayırarak incelemiştir. Bunlar: i. Doğrudan doğruya defiler (kambiyo senedinin hiç ciro edilememesi halinde ortaya çıkacak defiler). ii. Senet muhtevası veya senetle ilgili defiler (senet metninden anlaşılan defiler). iii. İsnat defileri (imza sahibi, kendisine isnat edilemeyecek hukuki görünüşe sebebiyet vermişse; yani imzalayan kimseye hukuki görünüm vakası isnat edilemiyorsa, ileri sürülen defiler isnat defileridir. Örneğin, sahte imza, yetkisiz temsil, senet metninde değişiklik vb). iv. Muteberiyet defileri (bunlar senedi iyi niyetle iktisap edenlere karşı ileri sürülemez. Hamilin rızası hilafına elinden çıkmış senet, bedeli ödenmiş senet, temel ilişkideki borç sona ermiş senet – ibraz, borcun senet dışı ifası, takas gibi, eksik borca ilişkin oluşturulmuş senet gibi hallerde muteberiyet defi ileri sürülebilir. v. Şahsi defiler. vi. Şahsi defilere dâhil edilemeyecek vade anlaşması ve hatır anlaşması. Bkz. Kınacıoğlu (n 9) 193-204. İmregün defileri mutlak defiler ve nisbi (kişisel) defiler olarak ikiye ayırmıştır. Mutlak defiler ikiye ayrılır. Bunlar, senet metninden doğan defiler (herkese karşı ileri sürülebilirler) ve senedin hükümsüzlüğüne ilişkin defilerdir (bunlar tüm kambiyo senedi türlerinde ileri sürülebildiği için mutlak defi altında sınıflandırılmışlardır.) Bkz. İmregün (n 10) 20, 25. Öztan defileri, etkilerine göre, mutlak ve nisbi defiler; maddi özelliklerine göre, senet metninden anlaşılan defiler, senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin defiler ve şahsi defiler olarak üçe ayırmaktadır. Öztan (1997) (n 1) 218-242. Benzer ayırım için bkz. Bahtiyar (n 39) 29-35. Arslanlı, şahsi defiler, mutlak defiler ve zahiri defiler olarak gruplandırmıştır. Arslanlı'ya göre, imzanın sahteliği şekli noksanlıktır. Bkz. Arslanlı (n 9) 123-119. Poroy ve Tekinalp'e göre, defiler, geçersizlik defileri ve senet metninden anlaşılan defiler olarak ikiye ayrılır. Geçersizlik defileri, TTK'da öngörölmüş olan iradeye ilişkin defiler (kanundan doğan ve herkese karşı ileri sürülebilen defilerdir) ve dolaşım sözleşmesinin bulunmadığına ilişkin defilerdir (kambiyo senedinin düzenleyenin iradesi dışında tedavüle sokulması halleri bu kısma dâhil edilebilir. Örneğin, senedin postada kaybolup tedavüle sokulması veya bir hırsız tarafından tedavüle sokulması gibi). Senet metninden anlaşılan defiler ise şekil şartlarına aykırılıktan doğan defiler, hamilin meşru olmadığı defi (ciro zincirinde kopukluk), senette bulunan kayıtlardan doğan defiler, sürelerle uyulmamasından doğan defiler, zamanaşımı defileri, doğrudan defiler (kambiyo senedinin geçişleri – keşide ve temlik ciro hariç – neticesinde hamile karşı ileri sürülebilecek defiler), kişisel defilerdir. Bkz. Poroy ve Tekinalp (n 10) 95, 105. Ayrıca bkz. Saibe Oktay, 'Poliçede Defiler' iç Yaşar Karayalçın (ed), *Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1986) 355, 356. Helvacı, defileri mutlak ve nispi defiler olarak ikiye ayırdıktan sonra, senet metninden anlaşılan defiler ile senedin hükümsüzlüğüne ilişkin defileri mutlak defiler altında; kişisel nispi defiler ile kişisel olmayan nispi defileri ise nispi defiler altında incelemiştir. Helvacı, tedavül sözleşmesinin sakatlığından doğan defilerin nispi boyutunu dikkate alarak, bunları, kişisel olmayan (doğrudan doğruya ilişki olmadığı için) nispi defiler olarak belirtmiştir. Bkz. Helvacı (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 66, 69. Ayrıca bkz. Yasan (n 32) 46, 49.

teminat sebebiyle senedin borçlusu haline geldiğinden diğer borçlular gibi kambyo senetlerinden doğan defileri hamile karşı ileri sürebilir. Dolayısıyla yukarıda yer alan sınıflandırmaya dâhil olan defiler avalist tarafından kendi taahhüdüne ilişkin olarak ileri sürülebilecektir.

Senet metninden anlaşılan defiler⁴⁸: Senet metni (senedin önyüzü, arka yüzü, alonj, suret, nüsha, protesto belgesi)⁴⁹ üzerinde yer alan ve her hamile karşı ileri sürülebilen defilerdir⁵⁰. Zira senede hamil olan herkes, senet metnini görmekte üzerinde yer alan veya almayan bilgilere vakıf olarak veya olabilecek durumda olarak senedi devralmaktadır. Senedin kurucu unsurlarında eksiklik, ciro zincirinde kopukluk, senet metni üzerinde yer alan veya yer alması gerekirken bulunmayan kayıtlar, ibraz sürelerine uyulmaması gibi herkes tarafından görülebilecek olan bu unsurlar senet metninden anlaşılan defilerdir.

Senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin defiler: Senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin defiler, senet metnindeki imzada veya tedavül sözleşmesinde bir problem olduğunun ileri sürülmesini sağlayan defilerdir. Söz konusu problem, imzanın olmaması gibi şeklen anlaşılabilen bir nedenden doğuyor ise başvurulması gereken defi türü, senet metninden anlaşılan defi olmalıdır. Senetteki taahhüdün geçersizliğinin ileri sürülebilmesi için öncelikle şeklen (görünüşte) geçerli olan bir senedin bulunması gerekmektedir⁵¹.

Senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin defiler, iki şekilde ortaya çıkabilir: a. Senette yer alan imzanın, ilgisine isnat edilememesi (isnat defi); b. Tedavül (dolaşım/kambyo) sözleşmesinin⁵² bulunmaması / geçersiz olması (geçersizlik / hükümsüzlük defi). Bu defiyle, senet borçlusu, senette bulunan imzanın kendisini bağlamadığını veya tedavüle sokulan senedin kendi rızası olmaksızın (örneğin, bir hırsız tarafından) tedavüle sokulduğunu ileri sürebilir.

İsnat defi ile geçersizlik defilerinin muhatapları açısından bir takım farklar mevcuttur⁵³. Şeklen gerekli unsurları taşıyan ve geçerli bir senet gibi gözüken kambyo senetlerinde, isnat defileri, imza sahibi tarafından, tüm hamillere karşı ileri sürülebilir. İsnat defilerinin sadece ilgili imzanın sahibi tarafından ileri sürülmesi, imzaların bağımsızlığı ilkesi gereğidir⁵⁴. Başka bir ifadeyle, senet üzerindeki imzalardan birinin sahte olması, diğer imza sahiplerinin taahhütlerini ortadan kaldırmadığı gibi

48 Öztan (1997) (n 1) 220, 234; Oktay (n 47) 344, 345. Senet metninden anlaşılan defiler, Çamoğlu tarafından, ‘senetten doğan defiler’ olarak isimlendirilmiştir. Senetten doğan defiler, senedin geçerliliği üzerindeki etkisine göre, senedi hükümsüz kılan defiler (şekil noksanlıkları gibi), edimi ifadan kaçınma etkisi olan defiler (ciro zincirinde kopukluk, zaman aşımı, ciro yasağı, protestonun yokluğu) ve geciktirici etkisi olan defiler (görülmediğinde vadeli bonolarda, düzenleyen, bononun belirli bir günden önce ibraz edilemeyeceği hakkında şerh koymuşsa bu tarihten önce yapılan ibrazlarda ödeme ötelenebilir) olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bkz. Çamoğlu (n 45) 10, 11. Senetteki borcu belli bir sözleşme ile ilişkilendiren teminat kayıtları mutlak defilerdendir. Bkz. Bahtiyar (n 46) 29, 35.

49 Poroy ve Tekinalp (n 10) 99; Kürşat Göktürk, *Kambyo Senetlerinde Şahsi Defiler* (Adalet Yayınevi 2022) 64, 65.

50 Senet metninden anlaşılan her defi, her senet borçlusu tarafından ileri sürülemeyebilir. Örneğin, bir ciranta tarafından konulan masrafsız kayıt senet metninde yer alsa da sadece bu cirantaya karşı ileri sürülebilecektir. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 95; Helvacı (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 66, 69; Göktürk (n 49) 66.

51 Bahtiyar (n 46) 31; Kendigelen ve Kırca (n 12) 95.

52 Tedavül sözleşmesi, sadece senedin keşide edilmesinde değil, poliçenin kabul edilmesinde, ciro edilmesinde, aval verilmesinde de bulunmaktadır. Bkz. Çamoğlu (n 45) 12; Kendigelen ve Kırca (n 12) 96.

53 İsnat defileri mutlak, geçersizlik defileri ise nispi etkiye sahiptir. İyiniyetli üçüncü kişiler, geçersizlik defilerinin ileri sürülmesi açısından koruma altına alınmıştır. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 98.

54 Pulaşlı (n 10) 72; Helvacı (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 73.

bunlar tarafından da ileri sürülemez. Aval verenin taahhüdü kendisine isnat edilemiyorsa, sadece aval veren bu durumu ileri sürebilecektir. Benzer şekilde, lehine aval verilen kişi, kendi imzasına ilişkin isnat definini ancak kendisi ileri sürebilir; bu defiyi avalist ileri süremez. İsnat defininin ileri sürülebileceği hallere; ehliyetsizlik, yetkisiz temsil, temsil yetkisinin aşılması, imzanın sahteliği gibi durumlar örnek olarak verilebilir⁵⁵. Bunlara ek olarak, aval şerhi oluşturulurken avalist, irade beyanı bulunduğu bilinciyle hareket etmiyorsa, bu durumda da isnat defi ileri sürülebilir. İmzanın, kişi bayginken veya madde etkisi altında kişinin bilinci yerinde değilken zorla attırılması hallerinde de isnat defi oluşacaktır. İsnat defi, mutlak niteliktedir ve her alacaklıya karşı ileri sürülebilir.

Geçersizlik (hükümsüzlük) defilerinde ise esasen şeklen geçerli olan ve imzanın, sahibine isnat edilebildiği bir senet mevcuttur. Ancak burada sorun, imza sahibi ile hamil arasında bir tedavül sözleşmesinin olmaması veya bu sözleşmenin geçersiz olmasıdır. Örneğin, senedin aval verenin elinden zorla alınması, senedin gasp edilmesi, çalınması sonucu tedavüle sokulması veya senedin ahlaka / emredici hükümlere aykırı bir amaçla veya sebeple düzenlenip verilmesi halleri⁵⁶ geçersizlik definin ileri sürülebileceği hallerdir. Bunlardan başka, senedin yanılma, aşırı yararlanma gibi durumlara maruz kalınarak tedavüle sokulması hallerinde de geçersizlik defi ileri sürülebilir⁵⁷. Geçersizlik definin, senedi rıza dışı tedavüle sokan hamile karşı ileri sürülebileceği çok açıktır. Buna karşılık, bu durum, senetteki şekle güvenerek senedi iyi niyetle iktisap etmiş hamile karşı, ancak senedi kötü niyetle iktisap etmiş veya iktisabında ağır bir kusuru bulunması halinde ileri sürülebilir (TTK m. 686/2)⁵⁸.

Şahsi defiler⁵⁹: Belirli bir borçlunun, belirli bir hamile karşı ileri sürebileceği ve bu ikisi arasındaki herhangi bir hukuki ilişkiden kaynaklanan defilerdir. Senetten doğan taahhüt hukuki olarak varlığını devam ettirmekle birlikte, borçlunun, belirli bir hamil (alacaklı) ile arasındaki ilişkiden kaynaklı olarak

55 Hata, hile, tehdit gibi iradenin sakatlanmasına neden olan hallerin isnat defi olarak ileri sürülüp sürülemeyeceği öğretide tartışmalıdır. Bu hallerin isnat defininden ziyade geçersizlik defi olarak ileri sürülmesi gerektiği ifade edilmektedir. Kendigelen ve Kırcı (n 12) 104; Yılmaz (n 18) 169. Zira isnat definin oluşması için objektif olarak kambiyo senedi oluşturma iradesiyle hareket edilmiyor olması gerekir. Bu temelde, kanaatimize göre ancak hileyle imza sahibinin iradesi fesada uğratılmışsa, yani kişi objektif olarak irade beyanında bulunma bilinciyle hareket etmiyorsa isnat defininden bahsedilebilir. Örneğin, eve kargo çalışanı kılığıyla gelip kargo teslim eden kişi, evrak teslim belgelerinin arasına bir bono sıkıştırıp imza almışsa, imza sahibi irade beyanı oluşturma bilinciyle hareket etmediği için isnat define başvurabilir. Bununla birlikte, irade sakatlığı, imza sahibinin kendi rızası veya ihmali neticesinde ortaya çıkmışsa bu halde isnat defininden yararlanamayacağı yönünde bkz. Oktay (n 47) 360; Poroy ve Tekinalp (n 10) 98; Boztosun (n 30) 60; Oyal (n 13) 683.

Arsıslan'ın sahte imzaları şekli noksanlık olarak tespit ettiği görüşüyle ilgili bkz. DN 47; 77.

56 Çamoğlu (n 45) 12; Kendigelen ve Kırcı (n 12) 108.

57 Bu örneklerde düzenleyen kambiyo taahhüdü altına girme iradesine sahiptir. Bu iradenin doğumu yanılma, tehdit, eksik borcun ifası gibi sebeplerden kaynaklanmış olabilir. Ancak yine de düzenleyenin 'hukuki görünüş sebebiyle' sorumlu olması gerekir. Söz konusu haller, düzenleyen tarafından ancak iyi niyeti olmayan hamillere karşı ileri sürülebilir. Öztan (n 8) 47; Oktay (n 47) 359.

58 Ancak burada emre yazılı senetler ile hamile yazılı senetler arasında bir fark bulunmaktadır. TTK m. 659/3 gereği, hamiline yazılı senedin, borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı yolunda bir defi ileri sürülemez. Kanun koyucunun amacı hamiline yazılı senetlerin tedavül gücünü arttırmaktır. Burada, kambiyo borçlusu ancak hamilin senedi kötü niyetle iktisap ettiğini, meşru hak sahibi olmadığını kanıtlayarak ödemedi kurtulabilir. Bkz. Çamoğlu (n 45) 16. Ayrıca bkz. Poroy ve Tekinalp (n 10) 97.

59 Hirş'e göre, senet metninden anlaşılmayan tüm defiler esasında şahsi defiler altında toplanmaktadır. Bkz. Hirş (n 10) 502.

borcunu ifa etmemesinin nedenlerinin ileri sürülmesidir⁶⁰. Aval veren senet hamili ile arasındaki herhangi bir ilişkiden doğan defileri sadece bu hamile karşı ileri sürebilir. Şahsi defi, kambyo senedinin oluşturulmasına neden olan temel ilişkiden, kambyo taahhüdü ile ilgili özel anlaşmadan veya kambyo taahhüdü dışındaki bir hukuki ilişkiden kaynaklanıyor olabilir⁶¹. Kambyo senedinin doğumuna neden olan hukuki ilişkinin geçersizliği (edimin imkânsız hale gelmesi; sözleşmenin ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olması gibi) veya temel ilişkideki borcun ifa edilmiş olması gibi haller, kambyo senedinin oluşturulmasına neden olan temel ilişkiden doğan şahsi defilere örnek olarak verilebilir. Kambyo taahhüdü ile ilgili özel anlaşmalar ise hatır senedi⁶² veya teminat senedi⁶³ gibi senetlerin doğumuna neden olan anlaşmalardır. Bunlar sadece ilgili borçlu tarafından ilgili alacaklıya karşı ileri sürülebildikleri için şahsi defi olarak belirtilmişlerdir. Kambyo taahhüdü dışındaki bir hukuki ilişkiye ise kambyo borçlusu ile kambyo alacaklısı arasında başka bir hukuki ilişkiden doğan borcun kambyo borcuna takas edilmesi örnek olarak verilebilir. Burada da takas sadece ilgili borçlu ve alacaklı arasında ileri sürülebilecektir.

Şahsi defilerde, definin doğumuna neden olan hukuki ilişki kimin arasında doğmuş o kişiler arasında ileri sürülebilir. Ancak, şahsi definin tarafı olmayan hamil, senedi iktisap ederken, bilerek borçlunun zararına hareket etmişse, şahsi defi ona karşı da ileri sürülebilir (TTK m. 659/2; m. 687/1; m. 825/2)⁶⁴.

B. AVAL VERENİN LEHİNE AVAL VERDİĞİ KİŞİNİN TAAHHÜDÜNE BAĞLI OLARAK İLERİ SÜREBİLDİĞİ DEFİLER

Aval, kambyo taahhüdünü kişisel olarak teminat altına alan bir müessese olduğundan avalist ile lehine aval verilen kişi arasından bir bağ bulunmaktadır⁶⁵. Öğretide bu bağın, şekli bakımından ferî; maddi bakımından ise bağımsız bir sorumluluk oluşturduğu ileri sürülmektedir⁶⁶. Bu görüşün temel dayanağını, TTK'nın 702. maddesinin birinci ve ikinci fıkrası oluşturmaktadır. İlgili hükümlere göre, avalist, kimin için taahhüt altına girmişse, aynen onun gibi sorumludur. Ayrıca, aval verenin teminat altına aldığı borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa bile aval veren taahhüdüyle bağlıdır⁶⁷. İşte söz konusu hükümler neticesinde, öğretide ve yargı kararlarında⁶⁸, avalist tarafından

60 Poroy ve Tekinalp (n 10) 101; Çamoğlu (n 45) 17-19.

61 Poroy ve Tekinalp (n 10) 101.

62 Hatır senedi, kambyo senedinin oluşturulmasına neden olan bir temel ilişki olmamasına rağmen nakit ihtiyacının karşılanması gibi sebeplerle kambyo senedinin düzenlenmesidir.

63 Bkz. Bölüm III.

64 Bkz. Bölüm III.B.

65 Demirkapı (n 1) 119, 120 / 188; Öztan (n 8) 162; Kendigelen ve Kırca (n 12) 239; Boztosun (n 30) 55; Aksu Özkan (n 17) 23; Athos (n 12) 2990, 2992.

66 Domaniç (n 13) 216; Demirkapı (n 1) 119, 120; Öztan (n 8) 162; Kendigelen ve Kırca (n 12) 239; Athos (n 12) 2990, 2992.

67 "Lehine aval verilen borçlu, borcun sıhhatini ihlal, doğum ve devamını iptal eden bir sebepten dolayı mesuliyetten beri olsa dahi, aval veren bu borçtan mesul olur. Yeter ki temin edilen borç şeklen muteber ve mükemmel olsun." Bkz. Domaniç (n 13) 216.

68 "... aval verenin borcu bağımsız bir borçtur. Başka bir ifade ile ferî nitelikte değildir. Aval ile teminat altına alınan borç geçersiz olsa dahi aval verenin sorumluluğu devam eder. Aval veren kişinin teminat altına aldığı borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa da aval verenin taahhüdü geçerlidir." Yargıtay 11 HD, E 2022/7462 K 2023/789, 13.02.2023.

oluşturulan taahhüdün, bağımsız bir kambiyo taahhüdü doğurduğu; ancak bu taahhüdün şekli bakımından feri olduğu ileri sürülmüştür. Başka bir ifadeyle, lehine aval verilenin taahhüdü, şekli bir sebepten batıl ise ancak bu sebepten avalistin taahhüdü de geçersiz olabilir⁶⁹. Başka türden (şeklen anlaşılmayan) geçersizlikler (defiler) varsa bile, bunlar, avalistin taahhüdünü geçersiz kılmaz. Burada maksat, senet hamilinin korunarak senedin tedavül gücünün arttırılmasıdır⁷⁰. Aksi yönde bir düzenleme, aval verenin, senet metninden anlaşılmayan defileri ileri sürülerek borcu ödemedi kaçınmasına neden olabilmirdi⁷¹. Bu bağlamda, kanun koyucu senet hamiline en azından senedi inceleme ödevi yüklemekte; bu ödevini dahi yerine getirmeyen hamili himaye altına almamaktadır⁷².

Bu doğrultuda, öğretide, lehine aval verilen kişi tarafından ileri sürülebilecek defilerin avalist tarafından da ileri sürülüp sürülemeyeceği farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Bir görüş, avalin teminat fonksiyonunu vurgulayarak, lehine aval verdiği kişinin sahip olduğu ve kendince bilinen kişisel defilerin, avalist tarafından da ileri sürülebilmesi gerektiğini ifade etmektedir⁷³. İlgili yazarlara göre, kambiyo sorumluluğu altına giren her imza aynı nitelikte değerlendirilmemelidir⁷⁴. Aval verenin taahhüdü bağımsız bir kambiyo taahhüdü olmakla birlikte, avalin hukuki fonksiyonu kişisel teminat sağlamaktır. Bu fonksiyonun dikkate alınması ve lehine aval verilen kişiye ait defilerin avalist tarafından ileri sürülebileceğinin kabul edilmesi gerekir. Dolayısıyla bu görüşü destekleyen yazarlara göre, avalist tarafından bilinen ve lehine aval verilen kişiye ait olan şahsi defiler, avalist tarafından da ileri sürülebilmelidir.

Diğer görüşe göre, lehine aval verilen kişinin ileri sürebileceği şahsi defiler⁷⁵ ve senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin defiler, avalist tarafından ileri sürülemeyecektir⁷⁶. Bu görüşün temel dayanağı, aval veren ile lehine aval verilen kişinin taahhütlerinin birbirinden bağımsız olmasıdır. Ancak senet metninden anlaşılan defiler, aval veren tarafından beyan edilebilir⁷⁷. Hatta senetten doğan borcun sona ermiş

69 Aval verenin ileri sürebileceği ve şeklen anlaşılan unsurlara örnek olarak şunlar gösterilebilir: vade, müracaat işlemleri, zamanaşımı, kambiyo senedinin şekli unsurlarında noksanlık, lehine aval verilene verilen süre, lehine aval verilenin imzasının ıslak imza olmaması, lehine aval verilenin cirosunun kısmı ciro olması vb. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 240; Çelebi Can (n 13) 47. Demirkapı ve Öztan'a göre, 'şekle ait noksandan başka' ifadesi geniş yorumlanmalıdır. Bu doğrultuda, lehine aval verilenin şeklen geçerli bir taahhüdü olmakla birlikte, bu taahhüt senet metni üzerine konulan bir kayıt nedeniyle sınırlanmışsa, aval veren söz konusu şekli kaydı, defi olarak ileri sürebilir. Başka bir ifadeyle, senet metninden anlaşılan ve lehine aval verilen tarafından ileri sürülebilecek defiler, aval veren tarafından da ileri sürülmelidir. Örneğin, lehine aval verilen ciranta, sorumsuzluk kaydı koymuş ise bu kayıt aval veren tarafından da ileri sürülebilir. Bkz. Öztan (n 8) 167; Demirkapı (n 1) 192; Stranz (n 10) 201; Athos (n 12) 2990, 2992.

70 Domaniç (n 13) 216.

71 Bu esas, avalin tedavül yanının teminat yanından daha baskın şekilde oluşturulmak istendiğini göstermektedir. Bkz. Çelebi Can (n 13) 46.

72 Domaniç (n 13) 216.

73 Boztosun (n 30) 64, 66; Domaniç (n 13) 228; Aksu Özkan (n 17) 165, 168.

74 "Avalist, senetten anlaşılan defilerle lehine aval verdiği kimsenin şahsen haiz olduğu defileri hamile karşı ileri sürmek yetki ve mecburiyetinde olduğu gibi, bizzat kendisinin hamile karşı haiz olduğu defilerler kendi taahhüdünün hükümsüzlüğüne dair defileri de kullanmak hakkını haizdir." Domaniç (n 13) 229.

75 Çelebi Can (n 13) 47.

76 Sengir (n 11) 31; Karayalçın (n 10) 169; Kınacıoğlu (n 9) 246; Tekil (n 9) 150; Öztan (n 8) 168; Poroy ve Tekinalp (n 10) 222; Kendigelen ve Kırca (n 12) 240; Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 191, 196; Demirkapı (n 1) 193, 194; Mertol Can (n 19) 106; Bahtiyar, Taşdelen, Biçer ve Hamamcıoğlu (n 10) 108; Stranz (n 10) 201; Pulaşlı (n 10) 208.

77 Pulaşlı (n 10) 209. Arslanlı'ya göre, düzenleyenin imzasının sahteliği şekli noksanlıktır ve mutlak etkiye sahip defilerdendir. Arslanlı'nın görüşünün desteklenmesi halinde avalistin düzenleyenin imzasının sahteliğini de ileri

olmasının⁷⁸ aval veren tarafından ileri sürülmesi gerektiği; aksi halin işin mahiyetine aykırılık doğuracağı ortaya konmuştur⁷⁹. Zira avalistin teminat altına aldığı borcun ödenmeme riski, ibra, ifa, takas beyanı gibi sebeplerle ortadan kalkmıştır⁸⁰. Bu halde, aval verenin taahhüdünün de sona ermesi gerekir.

TTK m. 702/2'de açıkça ifade edildiği üzere, aval veren kişinin teminat altına aldığı borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa da aval verenin taahhüdü geçerlidir. Bu sebeple, avalistin, lehine aval verilen kişinin sahip olduğu şahsi defileri ve taahhüdün geçersizliğine ilişkin defileri, ileri sürememesi gerektiği kanaatindeyiz. Teminat senetlerinde ortaya çıkan durumlar, bu görüş çerçevesinde ele alınacaktır.

III. TEMİNAT KAYDI İÇEREN SENETLER: TEMİNAT SENETLERİ

Taraflar arasında oluşturulmuş bir sözleşmede yer alan karşı edimin veya olası risklerin⁸¹ güvencesi⁸² olarak verilen kambyo senetleri, teminat senedi⁸³ olarak isimlendirilmektedir⁸⁴. Taraflar, kambyo senedinin oluşturulmasına neden olan temel ilişkiyle veya bu ilişkinin dışında ayrı bir akitle, teminat senedi verilmesini kararlaştırabilirler⁸⁵. Teminat senetleri üç farklı şekilde⁸⁶ oluşturulmakta ve oluşturulma şekline göre kambyo senedi vasfını kaybetmekte veya korumaktadırlar.

sürebilmesi kabul edilmelidir. Bununla birlikte, yazar, sahte imzanın varlığı halinde imzaların bağımsızlığı gereği, diğer imzaların geçerli olacağını kabul etmektedir. O halde, yazara göre, düzenleyenin imzasının sahte olması, düzenleyen ve avalist tarafından ileri sürülebilecek şekli noksanlıklar arasında sayılmalıdır. Bkz. Arslanlı (n 9) 119, 123.

78 Kambyo borcunun ifası, lehine aval verilenin ibrası veya takasın ileri sürülerek borcun sona erdirilmesi gibi durumlarda, senet hala hamilin elindeyse ve avaliste başvurulmuşsa, avalist borcun sona erdiğini hamile karşı ileri sürebilir. Bkz. Demirkapı (n 1) 195, 196.

79 Öztan (n 8) 168; Pulaşlı (n 10) 211; Demirkapı (n 1) 195; Athos (n 12) 2990, 2992.

80 Öztan (n 8) 168; Pulaşlı (n 10) 211; Demirkapı (n 1) 195; Athos (n 12) 2990, 2992; Stehle ve Reichle (n 31) 1676, 1678.

81 Bir işin zamanında bitirilememesi halinde ödenmesi belirlenen cezai şarta karşılık olarak düzenlenen bono; bedeli ödenen ancak tapuda devri gerçekleştirilmeyen taşınmaza karşılık olarak düzenlenen çek; evin sorunsuz boşaltılması halinde kiracıya geri verilmek üzere kiracı tarafından düzenlenip ev sahibine verilen bono, teminat senetlerine örnek gösterilebilir. Bkz. Türk (n 5) 329.

82 Kambyo senetlerinin genel olarak oluşturulma amacı, temel ilişkiden doğan para borcunun ödenmesidir. Bu temelde kambyo senetleri edimin 'ifası uğruna' verilen senetler olarak karşımıza çıkar. Böylece temel ilişkiden doğan borç sona ermemekte hem kambyo borcu hem temel borç varlığını korumaktadır. Ancak kambyo senetleri kredi gibi teminat gibi başka amaçlarla da düzenlenebilir. İşte kambyo senetleri teminat amacıyla düzenlenmiş ise öğretilde bu senetlere 'teminat senedi' olarak belirtilmektedir. Teminat senetlerinin doğası gereği ya karşı edimin doğup doğmayacağı henüz belli değildir (doğması halinde ifa edilmemesi riski teminat altına alınmaktadır) veya paradan başka bir borcun ifası (malın teslimi gibi) söz konusudur veya alacaklının muhtemel zararları (kiracının evi kötü halde teslim etmesi gibi) teminat altına alınmaktadır. Bkz. Nurkut İnan, *Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1969) 17; Türk (n 5) 329; Sarıkaya (n 5) 9, 28.

83 Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 164, 167; Burak Adıgüzel, 'Yargıtay Kararları Işığında Kambyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zararına Hareket' (2018) 4(2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 140, 143; Zehra İlgin Mağden Çamlı, *Türk Hukuku'nda Teminat Senetleri* (Adalet Yayınevi 2020) 32, 33.

84 'Teminat senedi' kavramının isim olarak kullanılması konusundaki eleştiriler için bkz. Ayşe Odman Boztosun, 'Kambyo Senetlerinde Teminat Kaydı' (2007) Legal Hukuk Dergisi (53) 1487.

85 Mağden Çamlı (n 83) 63, 83.

86 Teminat senedi çeşitleri açısından bkz. Egemen Atay, *Kambyo Senetlerinde Teminat Kaydı (Kambyo Senetleri)* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020) 36, 38.

Senet üzerine somut teminat kaydı düşülerek oluşturulan senetler: Bu tip senetlerde, teminat kaydı, borcun doğumuna neden olan temel ilişkiyi açıkça ortaya koyacak şekilde⁸⁷ olabileceği gibi, borcun ifasını bir şartın gerçekleşmesine bağlayacak⁸⁸ şekilde de olabilir⁸⁹. Söz konusu kayıtlar, kambiyo senedinin mücerret olma ve kayıtsız / şartsız borç ödeme vaadini / havalesini barındırma özelliğini ortadan kaldırdığından, kambiyo senedini tamamen geçersiz kılmaktadır⁹⁰. Bu çeşit bir kayıt, senedi geçersiz hale getirdiğinden mutlak defidir ve herkese karşı ileri sürülebilir.

Senet üzerine soyut teminat kaydı düşülerek oluşturulan senetler (mücerret teminat kaydı): ‘Teminat içindir’ veya ‘teminat senedir’ gibi soyut teminat kaydı içeren senetlerdir⁹¹. Bu kayıtlar, senedin, teminat amaçlı oluşturduğuna işaret etmekle birlikte, taraflar arasındaki temel ilişkiyi açıkça göstermedikleri için senedin kambiyo senedi olma özelliğini ortadan kaldırmazlar⁹². Bu çerçevede, öğretide, mücerret teminat kayıtlarının yazılmamış kabul edilmesi gerektiği ve – farklı görüş olarak – bunların ispat vasıtası olarak sonuç doğuracağı ileri sürülmektedir⁹³. Yargı kararları dikkate alındığında, teminat

87 “İşbu bono D ve L arasında ... tarihli sözleşmenin X maddesi uyarınca teminat olarak verilmiştir” gibi kayıtlar, somut teminat kayıtlarına örnek olarak verilebilir. Odman Boztosun’a göre, bu çeşit kayıtlar senet bedelinin ödenmesini şarta bağlamadıkları için senet geçerliliğini olumsuz olarak etkilemeyen kayıtlardır. Bkz. Odman Boztosun (n 84) 1492. Benzer yönde Arslanlı (n 9) 66, 67; Atay (n 86) 86, 87. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, verdiği bir kararında, senet üzerinde yer alan ve neyin teminatı olduğunu gösteren kaydın, senedin geçerliliğini etkilemediğini ve herkes tarafından ileri sürülebilecek bir defi olduğunu ifade etmiştir. Yargıtay 19 HD, E 2005/4262 K 2006/4318, 20.04.2006.

88 “Lehdarın X şirketine verdiği ... sayılı Y bankası çeki ödendiği takdirde”, “Lehdarın X şirketine karşı ... tarihli sözleşmeden doğan edimini vadesinde yerine getirmesi halinde”, gibi kayıtlar, somut teminat kayıtlarına örnek olarak verilebilir.

89 “Senet üzerinde asıl borç ilişkisine atıf yapan veya ödemeyi şarta bağlayan kayıtlar olması durumunda mücerretlik vasfı ortadan kalkacağından böyle bir senede dayanılarak kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılamaz. Örneğin “hisse devrinin teminatıdır”, “... ile imzalanan sözleşmenin teminatıdır”, “eseri ... tarihinde tamamlayamamam hâlinde ödeyeceğim”, “inşaat bitiminde ödenecektir” şeklindeki kayıtlar. Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılan bu gibi hâllerde bono kayıtsız (koşulsuz) borç vaadi içermediği için hükümsüzdür ve bu hükümsüzlük; düzenleyen tarafından, lehtara veya ciranta konumunda olan hamile karşı da ileri sürülebilir. Bu hâlde TTK’nun 687. maddesinin 1. fıkrası uyarınca senet metninden anlaşılan (hükümsüzlük) defi vardır. Bu defi mutlak defi olup, üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir. Bu durumda kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takibin İİK’nın 170/a maddesi gereğince iptaline karar verilmesi gerekir.” Yargıtay HGK, E 2017/369 K 2020/591, 15.09.2020.

90 Kınacioğlu (n 9) 105; Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 164, 167; Kendigelen ve Kırcı (n 12) 196; Bozer ve Göle (n 10) 334, 336; Yılmaz (n 18) 301, 304; Sarıkaya (n 5) 107; Abuzer Kendigelen, Çek Hukuku (5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2019) 185, 191. Aksi Yönde Bkz. Odman Boztosun (n 77) 1492.

91 “Bonoda teminat kaydı var ise de neyin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu kayıt bononun mücerretlik vasfını ortadan kaldırmaz. Sadece teminat olduğuna dair eklenen bu kayda doktrinde mücerret teminat kaydı denilmektedir.” Yargıtay HGK, E 2017/369 K 2020/591, 15.09.2020.

92 Ülgen (Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan) (n 18) 164, 167; Yılmaz (n 18) 301-304.

93 Teminat senetlerinin yazılmaması sayılması gerektiğini ileri süren yazarlar: Bahtiyar (n 39) 65; Yılmaz (n 18) 301-304; Seza Reisoğlu, Çek Hukuku (2011) 86-87; Öztan, (1997) (n 1) 1076. Ülgen tarafından mücerret teminat kayıtlarının ne lehtar ne üçüncü kişiler tarafından hüküm ifade edeceği belirtilmiştir. Bu halde bu kayıtların yazılmamış kabul edilmesi gerektiği ifade edilebilir. Ülgen (Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan) (n 18) 164, 167. Pulaşlı’ya göre, mücerret teminat kaydı, senedin geçerliliğini etkilemezken; kayıt geçerli şekilde senet üzerinde korunabilir. Bkz. Pulaşlı (n 10) 264.

Teminat kaydının ispat vasıtası olacağını ileri süren Sayhan’a göre mücerret teminat kaydı, tıpkı bedel kaydı gibi, usule ilişkin olarak ispat yükünün yer değiştirmesine neden olacak şekilde senette yer alabilir; fakat senedin geçerliliği üzerinde etki doğurmayacaktır. Bkz. İsmet Sayhan, *Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi* (Yetkin Yayınları 2006) 73. Sönmez’e göre, soyut teminat kayıtları, senedin teminat senedi olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bu nevi kayıtlar sayesinde borçlu senedin teminat senedi olduğunu ispat külfetinden kurtulur. Bu kayıtlar senedi alan lehtar veya hamilin, senedin teminat senedi olmadığını ispat etmesi gerekir. Bkz. Numan Sabit Sönmez, *Kıymetli Evrakta Şahsi Defiler* (On İki Levha Yayıncılık 2019) 68. Öğretideki görüşlerin özeti mahiyetinde bkz. Sarıkaya (n 5) 88-95.

anlaşmasının tarafı olan borçlunun, senedin teminat senedi olduğunu, şahsi defi olarak teminat senedi alacaklısına karşı ileri sürebileceği; ancak bu iddiasını yazılı delillerle ispat etmek zorunda olduğu ifade edilebilir⁹⁴.

Senet üzerine kayıt düşülmeksizin oluşturulan teminat senetleri: Bu durumda taraflar arasında kambyo senedinin teminat amacıyla oluşturulacağına ilişkin bir sözleşme olmasına rağmen kambyo senedinin teminat amacıyla oluşturulduğu, senet üzerinde kayıt altına alınmamaktadır⁹⁵. Senet üzerinde senedin geçerliliğini etkileyecek bir kayıt yer almadığı için senet geçerli bir kambyo senedi olarak var olmaya devam eder⁹⁶. Burada da soyut teminat kaydında olduğu gibi, senedin teminat senedi olduğu borçlu tarafından şahsi defi olarak ileri sürülebilir ve burada da durum yazılı şekilde ispat edilmelidir.

Teminat senetlerinin oluşturulmasındaki asıl amaç, temel ilişkiden doğan karşı edimin ifa edilmeme riskinin veya varsa başka olası risklerin teminat altına alınmasıdır. Kambyo senedi vasfının korunduğu soyut teminat kaydı bulunan veya teminat amacıyla verilmesine rağmen, teminat kaydı bulunmayan kambyo senetleri, alacaklı tarafından kambyo senetlerine has takip yollarıyla takip edilebileceği gibi bu senetler üçüncü kişilere ciro edilebilir. İlk halde, borçlu gerekli ispat araçlarıyla kambyo senedinin teminat senedi olduğunu şahsi defi olarak ileri sürerek borcu ödemekten kurtulabilir⁹⁷. İkinci halde ise

Bir kararda Yargıtay teminat kaydının ispat gücüne vurgu yapmıştır: “Somut olayda davaya konu çekin arkasında teminat kaydı bulunmakta olup yargılama sırasında çekin yüklenici ile iş sahibi arasında düzenlenen sözleşme nedeniyle verildiği davacı tarafından kanıtlanmıştır. Bu nedenle mahkemenin çekin hamili olan davalı ...’in iyiniyetli hamil olduğu gerekçesi olaya uygun düşmemektedir. Açıklanan bu gerekçelere göre davacı iş sahibi ile davalı yüklenici arasında bir eser sözleşmesi ilişkisi kurulduğu, bu sözleşmeye göre davalı yüklenici tarafından sözleşmeye konu imalatların davacıya tesliminin yapıldığı, davaya konu çekin davacı tarafından davalı yükleniciye işin tesliminde ödenmek kaydıyla teminat olarak verildiği, davalı hamil .. senet (çek) metninden anlaşılabilen kayıt nedeniyle iyi niyetli kabul edilemeyeceği yargılama sırasında kanıtlanmıştır.” Yargıtay 15 HD, E 2015/5536 K 2016/951, 15.02.2016.

94 Borçlu, kambyo senediyle ilgili, alacaklı tarafından başlatılan takibe istinaden tarafına gönderilen ödeme emrine karşılık yapacağı itirazını bir dilekçe ile icra mahkemesine bildirmelidir (İİK m. 169). Borçlunun ileri sürdüğü defileri, resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmesi gerekmektedir (İİK m. 169/a). Ayrıca bkz. Yargıtay 12 HD, E 2016/29775 K 2018/3056, 22.03.2018; Yargıtay 12 HD, E 2016/25109 K 2017/16127, 25.12.2017.

95 “Takibe konu senetler, taraflar arasında düzenlenmiş olan 19.06.2008 tarihli sözleşmeye atfen düzenlenmiştir. Bu sözleşmede “...29.06.2010 tarihine kadar ve tapu devri olması kaydıyla alıcıdan alınan iki senet karşılığı 25.000 YTL + 25.000 YTL toplam 50.000 YTL tutarındaki senet geçerli olup tapu devredilmediği takdirde senedin ödeme hükmü yoktur, geçersizdir...” denilmektedir. Tanzim tarihi, sözleşme tarihi ile aynı olan ve vadeleri sözleşmede bildirilen 29.06.2010 tarihi olan, takibe konu bonoların sözleşmede belirtilen senetler olduğu anlaşılmakla senetler bu haliyle şarta bağlı olup, tahsil edilemeyeceği hususu yargılama sonunda belirlenecektir. Bu nedenle teminat amaçlı düzenlenen iş bu senetler kambyo takibine konu yapılamaz.” Yargıtay, 12 HD, E 2011/30319 K 2012/14074, 26.04.2012. Bu karar eleştiriyi açıktır. Zira senet metninden anlaşılmayan bir teminat kızı kambyo senedini geçersiz kılmamaktadır. Ancak bu durum ispat sağlandığı takdirde kişisel defi olabilir ileri sürülebilir. Odman Boztosun (n 77) 1489.

96 Öztan (n 8) 239.

97 Bu noktada senedin bir teminat senedi olduğu ve teminat altına alınan riskin ortadan kalkmasına rağmen senedin geri verilmediği, bununla birlikte senedin bedelsiz olduğu ileri sürülebilir. İnan’a göre bedelsiz senet, senedin temel alacağının, asıl borç münasebetiyle birlikte veya ondan ayrı olarak ortadan kalkması, muteber olarak doğmaması veya hiç mevcut olmamasıdır. Bkz. Öztan, (1997) (n 1) 1076; İnan (n 82) 26, 28; Ayrıca bkz. Mağden Çamlı (n 83) 87, 94; Sarıkaya (n 5) 132; Atay (n 86) 76, 80.

Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi ilgili defilerin İİK m. 169/a’da belirtilen şekilde ispat edilmesi gerekmektedir. Bu noktada Yargıtay, “bononun teminat amaçlı verildiğinin kabul edilebilmesi için, neyin teminatı olarak verildiğinin ya bononun önündeki veya arkasındaki yazılar veya ayrı bir belge (İİK’nın 169/a maddesinde öngörülen) ile teminat senedi olduğunun kanıtlanması” gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. “...senet arkasındaki açıklamanın, davalının şahsi borcu ile

teminat senedi definin, yeni hamile karşı ileri sürülebilmesi için, TTK m. 687/1 gereği, yeni hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması gerekmektedir⁹⁸.

‘Bilerek borçlunun zararına hareket’⁹⁹ kanun koyucu tarafından tanımlanmamış; ifadenin içinin doldurulması yargı kararlarına ve öğretiyeye bırakılmıştır¹⁰⁰. Hüküm son haline kavuşana kadar yaşanan gelişmeler incelenirse, bilerek borçlunun zararına hareketten ne anlaşılması gerektiği daha net şekilde görülebilir. Hükümün ilk halinde, şahsi defilerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için devrin hileli anlaşmaya¹⁰¹ dayanması¹⁰² koşulu aranmaktaydı¹⁰³. Hileli anlaşmanın somut olayları karşılamayacak kadar dar olması gerekçesiyle, hükümün uygulanması için hamilin senet iktisabında kötü niyetli olması hali önerilmiş; en nihayetinde kötü niyet yerine¹⁰⁴, bilerek borçlunun zararına hareket ifadesi kabul edilmiştir. Bu bağlamda, bilerek borçlunun zararına hareket, hamilin kötü niyetli olması halinden daha geniş şekilde yorumlanmalıdır¹⁰⁵. Ezcümle, borçlunun şahsi defilerini üçüncü kişi hamile karşı ileri

ortağı olduğu şirket borcunun birbirinden ayrılması maksadıyla yazıldığıнын anlaşılmasına ve teminat sözcüğünün borcu destekleyici bir anlam taşımasına, böylece bu açıklamaların borcu kayıtsız şartsız ortadan kaldırıcı nitelikte olmamasına göre...” Yargıtay HGK, E 2001/233 K 2001/257, 14.03.2001. “Dava konusu senette teminat kaydı varsa da neyin teminatı olduğu belirtilmediğinden senedin mücerretlik vasfını ortadan kaldırmaz. Kambyo senedi geçerli olup, senede karşı iddiaların HUMK.nun 290.maddesi uyarınca yazılı delille ispatı gerekir.” Yargıtay HGK, E 2010/67 K 2010/99, 24.02.2010; Yargıtay HGK, E 2017/1140 K 2018/563, 28.03.2018; Yargıtay HGK, E 2017/743 K 2020/129, 11.02.2020.

98 Türk (n 5) 331, 333.

99 TTK m. 659/2 ve m. 825/2’de ‘bilerek borçlunun zararına hareket’, m. 687/1’de ise ‘bile bile borçlunun zararına hareket’ ifadeleri kullanılmıştır. Kanun maddelerinde farklı kelimeler yer alsa da aynı şekilde değerlendirilmeleri gerekmektedir. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 119; Çamoğlu (n 45) 19-20; Göktürk (n 49) 106. Aksi yönde bkz. Vural Seven, ‘Kambyo Senetlerinde Şahsi Def’ilerin İleri Sürülmesi Bakımından “Bilerek” ve “Bile Bile” Borçlunun Zararına Hareket Etme Kavramları ile Hamilin Bile Bile Borçlunun Zararına Hareket Ettiğinin İspatına İlişkin Düşünceler’ (2025) 83(1) İstanbul Hukuk Mecmuası 218-223.

100 Adıgüzel (n 83) 130; Yılmaz (n 18) 494.

101 Hileli anlaşma, borçluyu zarara uğratma amacıyla senedin devredilmesidir. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 122; Yılmaz (n 18) 494, 495.

102 865 sayılı Ticaret Kanunu’nun 542. maddesi de şahsi defilerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için ‘hileli itilaf’ şartı aramaktaydı. 6762 sayılı Ticaret Kanunu ile bilerek borçlunun zararına hareket şartı aranmaya başlanmıştır. Bkz. Hirş (n 10) 502; Kendigelen ve Kırca (n 12) 120; Yılmaz (n 18) 495. “Yalnız şahsi defi ileri süren taraf ister borçlu ister ciranta olsun senedin hiyleli bir anlaşma ile nakledildiğini isbat edebilmelidir. Kanunda «itilâf» tâbirinin istimal edilmiş olması calibi dikkattir. İtilâf dendiğine göre her ki tarafın suiniet sahibi olması lâzımdır. Hâmil, senedi borçlu veya cirantanın defi hakkını iskat maksadıyla bir üçüncü şahsa devretmiş ve üçüncü şahıs bu maksada vâkıf ise, müracaata muhatap olan kimse bir evvelki hâmile karşı haiz olduğu şahsi defileri müktesibe de dermeyer edebilir. Demek oluyor ki, her iki taraf yani senedi devreden ve devir alan, şahsi delilere vâkıf olacak, ciro bu defileri ortadan kaldırmak için yapılacak ve her iki taraf bu hususta anlaşmış olacaklardır. Kusur veya ağır kusur kâfi değildir. Buradaki kasıt mevsuf bir kasıttır, varılmak istenen netice göz önünde tutularak ciro icra edilmiş olmalıdır.” Arslanlı (n 9) 120, 121.

103 Kendigelen ve Kırca (n 12) 119-120; Yılmaz (n 18) 494.

104 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 3 gereği, iyi niyet hakkın kazanımı ile ilgilidir. Dolayısıyla kötü niyetli bir kişinin hak iktisabı söz konusu olamayacaktır. Oysa kambyo senetlerinde, imzaların bağımsızlığı ilkesi gereği, borçlunun zararına hareket eden hamile karşı, borçlu, bir takım defileri ileri sürebilirken, hamil kendisinden önceki cirantalara başvurup borcun ödenmesini sağlayabilir. Yani hamil, alacak hakkını kazanma konusunda bir sorunla karşılaşmamaktadır. İyi niyet / kötü niyet unsuru yerine, bilerek borçlunun zararına hareket ifadesi tercih edilmiştir. Bu nedenle, TTK m. 686/2’de kötü niyetle senedi iktisap eden veya iktisabında ağır kusuru bulunan hamil, senedi geri vermekte yükümlüdür; çünkü esasında senet üzerine kaydedilmiş hak, kötü niyetli hamil tarafından iktisap edilememektedir. Bkz. Türk (n 5) 364.

105 Adıgüzel (n 83) 130; Sarıkaya (n 5) 123, 124.

sürebilmesi için hamilin, senedi iktisap ederken, ileri sürülebilecek defilerin var olduğunu bilmesi ve senedin iktisap edilmesiyle söz konusu defilerin borçlu tarafından artık ileri sürülemeyeceğinin, böylece borçlunun zararının doğacağına farkında olması gerekmektedir¹⁰⁶. Şu halde, hamilin korunmaya değer bir menfaatinin kalmadığı açıktır¹⁰⁷.

Hamilin bilerek borçlunun zararına hareket ettiğinin, bu durumu iddia eden borçlu tarafından ispat edilmesi gerekmektedir¹⁰⁸. Borçlu hem defilerin mevcudiyetini hem de bunların hamil tarafından biliniyor olduğunu ispat etmelidir¹⁰⁹. Zira söz konusu defilerin varlığının bilinmesi, zarar oluşacağının farkında olunmasını da kapsamaktadır¹¹⁰. Bu nedenle hamilin borçlunun zarara uğrayacağı bilincine sahip olduğunun ispatı aranmamaktadır¹¹¹. İspatın zorluğu göz önüne alınarak, hâkimin geniş takdir yetkisine sahip olması ve her somut olayın özelliklerine göre karar verilmesi gerektiği ifade edilmektedir¹¹². Yargıtay kararları incelendiği takdirde, lehtar ile hamil arasındaki yakın akrabalık¹¹³, bunlar arasındaki iş ilişkisi, aynı adresin kullanılması gibi lehtar ile hamil arasında diğer şekillerde oluşmuş organik bağın var olduğuna işaret eden göstergeler¹¹⁴, hamilin bilerek borçlunun zararına hareket ettiği yönünde görüş oluşmasına neden olmaktadır.

106 “Hamilin, borçlunun devredenle arasındaki şahsi defileri biliyor olması ve bu defileri bertaraf etmek maksadıyla bu konuda oluşturduğu ‘mağdur etme iradesini’ harekete geçirmelidir”. Bkz. Yılmaz (n 18) 496-497.

107 Yılmaz (n 18) 496.

108 Tanık dâhil her türlü delille ispatın mümkün olduğu yönde bkz. Adıgüzel (n 83) 144. “TTK. 687. m. hükmü uyarınca; davacı borçlu, hamil olan davalılara karşı kambyo senedini iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğini, kambyo senedinin bedelsiz olduğunu bilebilecek durumda olduğunu tanık dâhil her türlü delille ispat edebilir.” Yargıtay 19 HD, E 2016/12679 K 2017/7343, 26.10.2017.

109 Yılmaz (n 18) 495.

110 Yılmaz (n 18) 121.

111 Kesin delillerle ispat şartı aranmamaktadır; takdiri delillerde kullanılabilir. Bkz. Kendigelen ve Kırca (n 12) 125. “Bu maddede öngörülen borçlunun zararına bile bile hareket ve kötü niyetin ise yasa koyucu herhangi bir yazılı ispat şeklinde söz etmediği cihetle, şahit dâhil her türlü delille ispat edilebileceğinin kabulü gerekir.” Yargıtay HGK, E 2013/1723 K 2014/84, 05.02.2014. “İspat konusuna gelince; niteliği gereği bile bile borçlu zararına hareketin varlığının senetle ispatı aranmaz. Yani, borçlu, hamil olan davalılara karşı kambyo senedini iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğini, kambyo senedinin bedelsiz olduğunu bilebilecek durumda olduğunu tanık dâhil her türlü delille ispat edebilir. Bununla birlikte, ispat yükü senet borçlusunun üzerinde olup, borçlu tarafından hem defilerin varlığı (ki bu defî bedelsizlik ise senede karşı senetle ispat kuralları gereği kesin delillerle ispatı gerekecektir) hem de bunların senedi iktisap ederken hamil tarafından bilindiğinin ispatlanması gerekmektedir.” Yargıtay HGK, E 2017/612 K 2020/258, 05.03.2020.

112 Yılmaz (n 18) 497; Hulusi Gürbüz, Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar (Arpaz Matbaacılık 1984) 575, 576.

113 “...tanık anlatımlarında senet alacaklısı (lehtar) ile diğer iki davalı arasında daire satışı ve başkaca borç ilişkisi ile sıhri hisımlık bağı bulunduğu dair beyanlar üzerinde durularak” Yargıtay 11 HD, E 2008/11925 K 2010/3675, 03.04.2010. “...mahkemeye, lehtar ... ile alacaklı (hamil) ...in kardeş olup olmadığı araştırılmalı, kardeş olmaları halinde ise hamilin, lehtar ile keşideci arasındaki ilişkiyi bilebileceği kabul edileceğinden takibe konu bononun keşideci borçlu ile lehtar arasında düzenlenen protokol kapsamında verilip verilmediği ve teminat iddiasının değerlendirilerek oluşacak sonuca göre...” Yargıtay 12 HD, E 2015/12988 K 2015/16086, 09.06.2015.

114 “...takip alacaklısı şirket ile senet lehtarı şirket arasında organik bağ bulunup bulunmadığının araştırılarak, organik bağ olduğunun tespiti halinde; borçlunun, senet lehtarına karşı ileri sürülebileceği def’ileri yetkili hamile karşı da ileri sürülebileceği hususu gözönünde bulundurularak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yargıtay 12 HD, E 2014/3437 K 2014/6336, 05.03.2014. Ayrıca bkz. Seven (n 99) 228-231.

IV. AVAL VEREN TEMİNAT SENEDİ DEFINİ İLERİ SÜREBİLİR Mİ?

Avalist ile senet alacaklısı arasındaki hukuki ilişkinin teminatı olarak aval verilmesi, pek olası olmadığından, avalistin kendi şahsi defi olarak teminat senedi definî ileri sürmesi üzerinde durulmasına gerek görülmemektedir. Kaldı ki bu halde avalist kendi taahhüdüne bağlı şahsi defileri ileri sürüyor olacaktır. Buna karşılık, lehine aval verilen düzenleyenin sahip olduğu şahsi defi niteliğindeki teminat senedi definin, aval veren tarafından ileri sürülüp sürülemeyeceğinin, somut olaya göre tartışmaya değer bir durum olduğu kanaatindeyiz.

Çalışmamızın giriş bölümünde bahsi geçen Yargıtay kararına konu olan ve özetini verdiğimiz somut olayı biraz genişleterek inceleyelim: (A), tek pay sahibi ve müdürü olduğu (L1) limited şirketini temsilen bir bono düzenlemiş ve senedin ön yüzüne tüzel kişi kaşesinin dışına ikinci imzasını atarak düzenleyen (L1) limited şirket lehine aval vermiştir. Lehtar ise (L2) limited şirkettir. Senet (L1) ile (L2) arasındaki satım sözleşmesine istinaden (L1)'in sözleşmede belirtilen teslim tarihinde malı teslim etmeme riskine karşı teminat senedi olarak düzenlenmiştir. Taraflar arasında yapılan yazılı satım sözleşmesinde, düzenleme tarihi, vade tarihi, senet bedeli, kim tarafından düzenlendiği ve lehtarının kim olduğu belirtilmiş bir teminat senedi oluşturulduğu ifade edilmiştir. (L1) malı zamanında teslim etmiş fakat senet (L2) tarafından geri verilmemiştir. (L2) limited şirketinin müdürü ve pay sahibi (M), senedi eşi (H)'ye ciro etmiştir¹¹⁵. (H), senedin ödenmesi için (A)'ya başvurmuştur¹¹⁶. Bu koşullarda (A)'nın, teminat senedi definî ileri sürüp süremeyeceği tartışmaya değerdir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, olayda yer alan bononun, geçerli bir bono olduğu; teminat senedi definin şahsi defi olduğu; eğer senedin ödenmesi için (L1)'e gidilmiş olsaydı – (H)'nin bilerek (L1) zararına hareket ettiği iddia ve ispat edilerek – (L1)'in kambiyo borcundan kurtulabileceği ileri sürülebilirdi. Fakat senet bedelinin ödenmesi için düzenleyene değil, şahsi defiyi ileri süremeyecek olan (A)'ya başvurulmuştur¹¹⁷. (A), (H)'nin bilerek (L1) zararına hareket ettiği iddia ve ispat etse dahi (L1)'in sahip olduğu şahsi defileri ileri süremeyecektir. Oysa savunmayı gerçekleştirecek kişi açısından senedin (L1) veya (A)'ya yöneltilmiş olması bir değişikliğe neden olmamaktadır. Senet (L1)'e ibraz edilmiş olsaydı, süreç şirket yönetim ve temsil yetkisini haiz (A) tarafından yürütülecekti. Senet (A)'ya yöneltildiğinde de (A) bu defa kendisi için bu süreci yürütecektir. İkisi arasındaki fark, ilk olasılıkta (A)'nın şahsi defileri ileri sürebilecek; ikinci olasılıkta bu imkândan yararlanamayacak

115 Senet (L2) tarafından, tek pay sahibi müdür (M)'ye ciro edilmiş olsaydı, perdeyi kaldırma ilkesi gereği, tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için gerekli unsurların oluşması halinde, şahsi defiler düzenleyen tarafından (M)'ye de yönlendirilebilirdi. Bkz. Poroy ve Tekinalp (n 10) 101; Sönmez (n 93) 106, 107. Ayrıca bkz. Murat Aışkan, 'Temsilcinin Kendi Lehine Kambiyo Senedi Düzenlemesi ve Aval Vermesi' (2024) 23(2) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 328, 334.

116 Örnek olarak verilen somut olay esasında Yargıtay kararına konu olmuş bir uyumsuzlukta esinlenerek yazılmıştır. Bkz. Yargıtay 11 HD, E 2022/7462 K 2023/789, 13.02.2023.

Senet ön yüzünde bulunan temsilciye ait ikinci imzanın mahiyeti ile ilgili olarak bkz. Aygün Karamanlioğlu, 'Avale İlişkin Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi' (2018) 6(1) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 150, 152.

117 Avalist bonoda düzenleyen lehine aval vermişse asıl borçlu gibi sorumlu olacağından düzenleyenden önce aval verene başvurulabileceği görüşü tarafımızca benimsenmiştir. Bkz. Bölüm I.C. Bununla birlikte, eğer Ülgen'in görüşü kabul edilirse, alacaklının öncelikle asıl borçluya gitmesi, senedin ödenmemesi üzerine gerekli işlemlerin tesis edilip, başvuru borçlusu olan avaliste gidilmesi gerekir. Bu halde, düzenleyen teminat senedi definî ileri sürebilecektir. Düzenleyen tarafından ileri sürülen defi neticesinde avalist de kambiyo borcundan kurtulmuş olur.

olmasıdır. Hatta ikinci durumda, (H)'nin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması dahi, hukuken koruma altına alınmış olacaktır.

(A)'nın (L1)'e ait olan şahsi defileri ileri sürememesi halinde senedi ödemesi ve (L1) şirketine bono bedeli ve diğer hakları (faiz, gider ve komisyon)¹¹⁸ için başvurması gerekmektedir (TTK m. 702/3). (A)'ya ödeme yapan (L1)'in başvurabileceği yol ise (L1) ile (L2) arasındaki satım sözleşmesinde yer alan teminat hükmünü esas alarak (inançlı işlem¹¹⁹ hükümleri çerçevesinde)¹²⁰ dava yoluna gitmektir. Hatta (L1), senedin (H)'ye devrinde (H)'nin bilerek (L1)'in zararına hareket ettiğini, devreden ile devralan arasında kasten yapılmış bir hileli anlaşma olduğunu iddia ve ispat ederek (H) lehine TBK m. 49 temelinde haksız fiilden dolayı tazminat davası açabilir¹²¹. (L1)'in sahip olduğu diğer bir yol ise senedin ödenmesi talepli başlatılan icra takibiyle birlikte veya takipten önce menfi tespit davası¹²²; senet bedelinin ödenmesinden sonra ise istirdat davası açmaktır (İcra ve İflas Kanunu / İİK¹²³ m. 72)¹²⁴.

Yukarıda verilen örnekte, aval verenin, lehine aval verdiği kişiye ait olan şahsi defileri ileri sürememesi, bilerek borçlunun zararına hareket eden hamilin korunduğu, inanan düzenleyenin uzun uğraşlar sonucu belki de uğradığı zararı tahsil edemeyeceği, garip bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu durum, kambiyo senetlerinin kendine özgü yapısı ve kuralları gereğidir. Kambiyo senedinin düzenleyeni ile kambiyo borcuna teminat veren avalistin, ağır sonuçları olabilecek ticaret senetleri üzerine imza attıklarının farkında olarak hareket etmeleri beklenir¹²⁵. Bu nedenle, başlıkta yer alan soruya verilecek cevap, ortaya çıkan hukuki karmaşanın çözümü uzun ve meşakkatli bir yol olsa da hukuki istikrar ve güven temelinde 'hayır' olmalıdır.

118 TTK m. 78/1,d atfı gereği m. 726.

119 Eren (n 20) N. 1137, 1141.

120 Teminat senetlerinin hukuki niteliğinin inançlı işlem olduğu öğretilde ileri sürülmektedir. İnançlı işlemlerde, inançlı işlemin taraflarının elde etmek istedikleri hukuki sonuç ile hayata geçirdikleri hukuki işlem birbirleriyle örtüşmemektedir. Örneğin, taşınmazın teminat olarak göstererek kredi alan ile kredi veren arasında yapılan taşınmaz satım sözleşmesinin hukuki niteliği inançlı işlemdir. Teminat senetlerinde de benzer şekilde düzenleyen (inanan) borcuna teminat sağlamak için kambiyo senedi oluşturmakta; lehtar (inanılan) ise alacağı teminat altına almak amacıyla ve riskin ortadan kalkması halinde senedi geri vermeyi taahhüt ederek senedi iktisap etmektedir. Bkz. Sarıkaya (n 5) 82, 86; Mağden Çamlı (n 83) 38, 43.

121 İnanılan lehtar, inançlı işlemde doğan yükümlülüklerini yerine getirmeyi ve senedi iyi niyetli üçüncü kişiye ciro eder ve inanan düzenleyen de kambiyo borcunu ödemek zorunda kalırsa; düzenleyen, lehtara karşı, borca aykırı davranışından dolayı TBK m. 112 ve devam eden hükümlere göre tazminat davası açabilir. Bkz. Eren (n 20) N. 1138; Odman Boztosun (n 77) 1496, Sarıkaya (n 5) 86. İnanan düzenleyen, aynı zamanda, senedin lehtar ve hamil arasında hileli bir anlaşma ile devredildiğini ve hamilin kötü niyetli olduğunu iddia ve ispat ederek, hamil aleyhine TBK m. 49 temelinde haksız fiilden kaynaklı tazminat davası açabilir. Bkz. Eren (n 20) N. 1138.

122 Gürbüz (n 112) 572, 574 / 578, 579.

123 İcra ve İflas Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 09.06.1932, RG 19.06.1932/2128.

124 Türk (n 5) 315, 316; Atay (n 86) 97.

125 Ayrıca, limited şirketi müdürünün, senet üzerinde yer alan ikinci imzayı, hataen aval verdiği kanaati olmaksızın imzalamış olması halinde dahi durumu iyiniyetli hamile karşı ileri sürememelidir. Bkz. DN. 55.

SONUÇ

Kambiyo senetleri, 6102 sayılı TTK'nın Kıymetli Evrak başlığını taşıyan üçüncü kitabının dördüncü kısmında düzenlenmiştir. Kambiyo senetleri belirli bir para borcunun ödeme emrini veya havalesini içeren, sıkı şekil şartlarına bağlı ticari senetlerdir. Kambiyo senetlerinin oluşturulması, ibrazı, devri kanuni çerçevede düzenlenmektedir. Aval ise kambiyo senetlerinden doğan bir taahhüdün kişisel teminat altına alınmasını sağlayan bir müessesedir. Aval vermek isteyen kimsenin, bu iradesini senet üzerinde göstermesi gerekir. Yazılan aval şerhi ve/veya atılan imza sayesinde aval veren hem lehine aval verdiği kişinin taahhüdünü teminat altına almakta hem de kendisi kambiyo taahhüdü altına girmektedir.

Kambiyo senetlerinde, borcun ödenmek üzere ibraz edilmesiyle birlikte kambiyo borçlusunun, borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesine yönelik olarak ileri sürebilecekleri bir takım savunmalar söz konusu olabilir. Bu savunmalar defi olarak adlandırılmakta ve hem lehine aval verilen hem de avalist tarafından ileri sürülebilmektedir. Avalist, senet metninden doğan defileri, aval taahhüdünün geçersizliğine ilişkin defiler ve aval verdiği kimse ile aralarındaki şahsi defileri ileri sürebilir. Bunlara ek olarak avalist ayrıca, lehine aval verdiği kişinin taahhüdünün, şeklen anlaşılan bir noksanlıktan dolayı, mevut olmadığına ilişkin defileri de ileri sürebilir. Başka bir ifadeyle, avalist, lehine aval verdiği kişinin taahhüdünün geçersizliğine ilişkin defileri ve bu kişinin sahip olduğu şahsi defileri ileri sürememektedir. Soyut (mücerret) teminat kayıtları da şahsi defi kapsamında olduklarından; düzenleyen tarafından oluşturulmuş teminat senedi defi, düzenleyen lehine aval veren tarafından ileri sürülemeyecektir.

Bu durum kimi hallerde içinden çıkılması zor durumlar doğurabilmektedir. Örneğin, tek ortaklı ve ortağın aynı zamanda münferit imzaya yetkili müdür olduğu bir limited şirketin, düzenleyeni olduğu teminat senedine, müdür tarafından aval verilmesi ve senedin lehtar tarafından ciro edilmesi halinde, ödeme için ibrazı takiben, avalistin, senedin teminat senedi olduğu defini ileri sürememesi gibi bir durum, hakkaniyete uygun gözükmemeyebilir. Bu doğrultuda bu çalışmada, teminat senedi definin, aval veren tarafından ileri sürülüp sürülemeyeceği üzerinde durulmuş ve kambiyo senetlerine özgü hukuki düzenlemelerin imza sahiplerince dikkate alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Sonuç itibarıyla özellikle hukuki istikrar ve güvenlik ön plana çıkarıldığı takdirde, aval verenin, teminat senedi definin ileri sürememesi gerektiği görüşü desteklenmiştir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel B, 'Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zararına Hareket' (2018) 4(2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 129-148.
- Aksu Özkan R, *Aval Kurumu* (2. Baskı, Seçkin Yayınları 2019).
- Alışkan M, 'Temsilcinin Kendi Lehine Kambiyo Senedi Düzenlemesi ve Aval Vermesi' (2024) 23(2) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 299-340.
- Arslan F, 'Kambiyo Senetlerinde Aval' (2020) 6(1) İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 93-132.
- Arslanlı H, *Ticari Senetler* (3. Baskı, Üniversite Kitabevi 1954).
- Atay E, *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı (Kambiyo Senetleri)* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020).

- Athos R M, 'Art. 1023' iç Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz ve Roland Fankhauser (edr) *Präjudizienbuch OR – Die Rechtsprechung des Bundesgerichts (1875-2020)* (Schulthess Juristische Medien AG 2021) 2988, 2989.
- Bahtiyar M, *Kıymetli Evrak Hukuku* (16. Baskı, Beta Yayın 2018).
- Bahtiyar M, Taşdelen N, Biçer L ve Hamacıoğlu E, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Beta Yayınları 2022).
- Battal A, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Gazi Kitabevi, 2005).
- Bozer A ve Göle C, *Kıymetli Evrak Hukuku* (11. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2024).
- Bozgeyik H, 'Kıymetli Evrakta Hakkın Doğuşu ve Borçlunun Defileri' iç Murat Yusuf Akın ve Oğuz Caner (edr) *Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan* (Beta Yayınları 2003) 481-497.
- Boztosun A, 'Avalde Def'iler' (2007) 2(11) Terazi Hukuk Dergisi 53-70.
- Can Ç, 'Türk Borçlar Kanunu'nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?' (2017) 21(3) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 35-73.
- Can M, *Kıymetli Evrak Hukuku* (4. Baskı, İmaj Yayıncılık 2019).
- Civelek Acar E, 'Kambyo Senetlerinde Aval' (2021) 18(2) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1301-1339.
- Çamoğlu E, 'Kambyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)' (2019) 35(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 5-35.
- Demirkapı E, *Kambyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini* (Güncel Hukuk Yayınları 2005).
- Domanıç H, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt:IV* (Vedat Kitapçılık 2011).
- Dündar H, 'Yargıtay Kararları Işığında Aval ve Kefaletin Hukuki Niteliği ve Farklı Yönleri' iç Osman Gürzumar, Haluk Pekcanitez, Süha Tanrıver, Muhammet Özkes, Murat Atalı, Tuğrul Katoğlu, Ece Göztepe, Çağlar Manavgat ve Emel Hanağası (edr) *Haluk Konuralp Anısına Armağan* (Yetkin Yayınları 2009) 345-404.
- Edgü E, *Ticaret Hukuku III Kıymetli Evrak* (Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi 1965).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (29. Baskı, Legem Yayınevi 2024).
- Göktürk K, *Kambyo Senetlerinde Şahsi Defiler* (Adalet Yayınevi 2022).
- Güral J, 'Kefalet Akdi ile Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler' (1951) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 8(3-4) 435-478.
- Gürbüz H, *Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar* (Arpaz Matbaacılık 1984).
- Hans K, 'Art. 1022' iç Vito Roberto ve Hans Rudolf Trüeb (edr) *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht* (4. Auflage, Schulthess Verlag 2024) 1036, 1038.
- Hefermehl W ve Baumbach A, *Wechselgesetz und Scheckgesetz* (22. Auflage, Verlag C.H.Beck 2000).
- Helvacı M, 'Kambyo Senetlerinde Def'iler' iç Ömer Teoman, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya ve Füsun Nomer Ertan (edr), *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan*, (Vedat Kitapçılık 2007) 647-703.
- Hırş E, *Ticaret Hukuku Dersleri* (3. Baskı, Hak Kitabevi 1948).
- İmregün O, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Filiz Kitabevi 2007).
- İnan N, *Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1969).
- Karamanlıoğlu A, 'Avale İlişkin Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi' (2018) 6(1) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 147-170.
- Karayalçın Y, *Ticaret Hukuku Dersleri II Ticari Senetler* (3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1964).
- Kayar İ, *Kıymetli Evrak Hukuku* (7. Baskı, Seçkin Yayınları 2013).
- Kayihan Ş, *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Kendigelen A, *Çek Hukuku* (5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2019).

- Kendigelen A ve Kırca İ, *Kıymetli Evrak Hukuku* (8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024).
- Kınacıoğlu N, *Kıymetli Evrak Hukuku* (3. Baskı, Gazi Üniversitesi Matbaası 1987).
- Kocayusufpaşaoğlu N, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Birinci Cilt* (6. Baskı, Filiz Kitabevi 2014).
- Koşer N, 'Aval ve Avalin Diğer Kişisel Teminat Sağlayan Sözleşmelerle İlişkisi' (2016) 1(2) Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 241-264.
- Mağden Çamlı Z İ, *Türk Hukuku'nda Teminat Senetleri* (Adalet Yayınevi 2020).
- Odman Boztosun A, 'Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı' (2007) (53) Legal Hukuk Dergisi 1487-1499.
- Oktay S, 'Poliçede Defiler' iç Yaşar Karayalçın (ed), *Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1986) 335-366.
- Oyal A B, 'Avalistin Hamile Karşı Savunma İmkânları ve Lehine Aval Verilen Kişinin Savunma İmkânlarından Yararlanıp Yararlanamayacağı Sorunu' (2023) 13(1) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 671-699.
- Özcan F, *Kıymetli Evrak Hukuk* (2. Baskı, Turhan Kitabevi 1997).
- Özcan F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (27. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Poroy R ve Tekinalp Ü, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021).
- Pulaşlı H, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları* (10. Baskı, Adalet Yayınları 2023).
- Reisoğlu S, *Çek Hukuku* (Cem Web Ofset 2011).
- Sarıkaya M, *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı* (Vedat Kitapçılık 2018).
- Sayhan İ, *Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi* (Yetkin Yayınları 2006).
- Sengir T, *Aval Hukuku* (Banka ve Ticaret Araştırma Enstitüsü 1967).
- Seven V, 'Kambiyo Senetlerinde Şahsi Def'ilerin İleri Sürülmesi Bakımından "Bilerek" ve "Bile Bile" Borçlunun Zararına Hareket Etme Kavramları ile Hamilin Bile Bile Borçlunun Zararına Hareket Ettiğinin İspatına İlişkin Düşünceler' (2025) 83(1) İstanbul Hukuk Mecmuası 213-235.
- Sezgin Huysal A, 'TBK Madde 603'ün Avale Uygulanabilirliği' (2017) 4(2) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 171-188.
- Sönmez N S, *Kıymetli Evrakta Şahsi Defiler* (On İki Levha Yayıncılık 2019).
- Stehle B ve Reichle S 'Art. 1022' iç Peter Gauch ve Hubert Stöckli (edr) *Präjudizienbuch OR* (Schulthess Verlag 2021) 1676, 1678.
- Stranz M, *Wechselgesets Kommentar* (Walter de Gruyter 1952).
- Tekil F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Fatih Gençlik Vakfı Matbaası 1980).
- Toros İ, *Teori ve Uygulamada Aval* (Seçkin Yayınları 2019).
- Türk A, 'Kambiyo Senedi Borçlusu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler' (2005) 7(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 307-382.
- Tüzemen Atik E, 'Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalara Etkisi' (2021) 25(2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3-48.
- Tüzemen Atik E, 'Bonoda Lehlerin Düzenleyen Lehine Aval Verip Veremeyeceği Hususunda Bir Değerlendirme' (2020) 6(2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 311-327.
- Ülgen H, Helvacı M, Kaya A ve Nomer Ertan F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (14. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021).
- Ülgen H, *Hukuki Görünüş Nazariyesi* (Ankara 1970'den Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık 2005).
- Yasan M, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2021).
- Yılmaz L, *Kambiyo Senetlerinde Defiler* (2. Baskı, Aristo Yayınevi 2017).
- Yıldız K, 'Kambiyo Hukukuna Özgü Bir Kişisel Güvence Türü: Aval' (2018) 17(2) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 483-515.